

vuurpyl I: pyl wat m. plofstof afgeskiet word; projektiel.

vuurpyl II: pln. (*spp. Kniphofia*, fam. *Liliaceae*), ben. n.a.v. voorkoms, Mar 69, 87 en 138.

vuurslag: staalring by tonteldoos gebr. om vonke uit vuurklip te slaan, by Trig (IRo T DLT 268); Ndl. *vuurslag*.

vy: — *vyg* — , vrug- en pln. (*spp. Ficus*, fam. *Moraceae*), wilde soorte in S.A. (soms dim. *vygie*, soms in sk. soos *Hottentotsvyg*) gew. *spp. Mesembrianthemum*, fam. *Aizoaceae*; Ndl. *vijg* (Mnl. *vighe*), Hd. *feige*, Eng. *fig*, Fr. *figue*, It. *figa*, ontin. aan Lat. *ficus*; v. verder Scho PD 75.

vyand: bevegter, teenstander (as enkeling of krygsmag); Ndl. *vijand* (Mnl. *viant*), Hd. *feind*, Eng. *fiend*, eint. teenw. dw. v. ww. soos Got. *fijan*, “haat” (vgl. *heiland*, *vriend*), verb. m. Lat. *pejor*, “slegter”, en ander Idg. vorme onseker.

vyebossie/vyg(ie) v. **vy** en Scho PD 75.

vyf: s.nw. en telw., bep. getal; uit ouer (bv. Ohd.) *finf* naas (Os. en Oeng.) *fif*, met gedift. *i(e)*, vlg. verder *vinger* en *vier* I.

vysel: metaalhouer waarin iets fyn gestamp word; Ndl. *vijzel* (Mnl. *vīsel*), hou wsk. verb. m. Lat. *pinsere*, “stamp” — ’n vysel is nie ’n stamper nie, maar iets waarin gestamp word, dog Eng. *mortar* lewer dgl. vrae op; by d. kompo. *stampblok* (ook ben. v. iets waarin gestamp word) is die posisie anders as by d. simp. met of sonder suf. *-er*; v. ook **opvysel**.

W

wa: mv. *waens*, dim. *waentjie*, kompo. soos *waenhuis*, *wapad*, *kruywa*, bep. soort voertuig (veral dié deur diere getrek, maar ook *kruywa*, deur mense gestoot); (nou ook) *spoorwegwa*; *sleepwa*, ens.; Ndl. *wagen* (Mnl. *wāghen*), Hd. *wagen*, Eng. *wag(g)on*/(dial. *wain* (vgl. *wainscot*, wsk. uit Ndl.), hou verb. m. *weg* en *weeg*, Eng. *way* en s.nw. *weigh*, asook m. Lat. *vehere* en Gr. *oxein*, “dra”; hierby o.a. ook **waag II**, **waggel**, **wieg**.

waad: deur ondiep water loop; Ndl. *waden* (Mnl. *wāden*), Hd. *waten*, Eng. *wade*, hou verb. m. Lat. *vadāre*, “voortgaan”, *vadum*, “drif” (uit Germ. kom It. *guadare*, Fr. *guéer*, “waad”).

waag I: ww., aan kans/onsekerheid blootstel; Ndl. *wagen* (Mnl. *wāghen*), v. verder **waag II**.

+**waag** II: s.nw., leef o.a. nog in verbg.: *in die waag-/weegskaal stel*; Ndl. *waag* (Mnl. *wāghe*, “bep. gewig; plek waar geweeg word; weegskaal”, by Kil *waeghschaele*), Hd. *wage*, Eng. s.nw. *weigh* (v. **wa**) — in Ndl. (soos in Afr.) *waag-/weegschaal*, wat verb. hou m. **waag** I (v. Stoe NS); by vRieb *waeghschael*.

waai I: ww., beweeg/blaas (bv. lug/wind); wink (m. hand); trap, vertrek; Ndl. *waaien* (Mnl. *waeyen*), Hd. *wehen*, Got. *waian*, hou verb. m. Afr. (*on*)*weer*, Eng. *weather*, asook m. Ndl., Afr., Hd. en Eng. *wind*, verderop m. Lat. *ventus*, Gr. *aētēs*, “(storm)=wind”.

waai II: s.nw., agterkant v. knie; Ndl. *wade/waai* (Mnl. *wāde*, by Kil *waede/waeye*, “kuit”, by vdSch *wade*), Hd. *wade*, herk. onseker: sommige etim. soek verb. m. bet. “spier(bundel)”, ander m. bet. “buiging” en dVri J EW m. Lat. *vatius*, “krom”, v. Kloe HGA 197-9, m. kaart.

waaiboom: ook bek. as *kiepersol*, *nôiensboom*, *sambreelboom* (*spp. Cussonia*, fam. *Araliaceae*), Mar 49, 61, 72, 87 en 121.

waaibos: 1. soms = *lanterfanter* (q.v.); 2. soms = S.A. Eng. *tumble weed* = Afr. *tolbossie* (*Leucas martinicensis* en *Acrotome inflata*, albei fam. *Labiatae*) Mar 83, 128.

waaierstertmeerkat: d. soort wat soos ’n eekhorinkie lyk en ’n stert soos ’n waaier het (*Geosciurus capensis*, fam. *Sciuridae*), v. **meerkat**.

waaiertjie: pln. (*Witsenia maura*, fam. *Iridaceae*), ben. n.a.v. vorm, Mar 87, 142; Ric-Com (plaat 216) noem dit ook *bokbokiri* (d.w.s. *bokmakierie*) en mntl. is die plant met die waaievormige stert van die voëltjie vgl.

waak: snags by pasiënt wakker bly; sorg, toesien; Ndl. *waken* (Mnl. *wāken*), Hd. *wachen*, Eng. *wake* en *watch*, hou verb. m. Lat. *vegēre*, “beweeg; wek”, en *vigil*, “wakker”, asook m. Afr. *wakker*, *wek*, **wag** I.

waan: s.nw. en ww., verkeerde mening; verkeerd(elik) meen; Ndl. *waan* (Mnl. *waen*, “hoop; mening; twyfel”), Hd. *wahn*; hierby ww. Ndl. *wanen* (Mnl. *wānen*), Hd. *wāhnen*, Eng. *ween*, Got. *wenjan*, “meen; verwag”, *wens*, “hoop”, hoof. Germ.

waar I: b.nw. en bw., juis, korrek, nie-strydig m. werklikheid; Ndl. *waar* (Mnl. *waer*), Hd. *wahr*, hou verb. m. Lat. *vērus*, “reël, waar”.

waar II: bw. en voegw., op watter plek; waarheen; Ndl. *waar* (Mnl. *waer/wāre*), Hd. *wo*, Eng. *where* (vgl. Got. en Os. *hwar*, On. *hvar*), hou verb. m. Lat. *cūr* (ouer *quor*), “waarom”, mntl. ’n ou lokv.

waar III v. ware.

waarnatoe: waarheen; by vRieb *waernaertoe*, tans blb. nie gebr. i. Ndl. nie.

waarsku: — (dial. en veroud.) *waarskou* ---, op gevaar wys; ver=maan; Ndl. *waarschuwen* (Mnl. *waerscūwen/waerscouwen*, lg. nog dikw. by vRieb — oor *ū/ou* vgl. o.a. Ndl. *duwen/douwen*), eerste lid *waar* (nog in *waarneem* en in Eng. (*a*)*ware* en (*be*)*ware*) hou misk. verb. m. Mnl. *wa(e)rnen*, Hd. *warnen* en Eng. *warn*; tweede lid (vgl. Afr. *sku*, “afkerig; bang, vreesagtig”) hou verb. m. Ndl. *schuwen* in bet. “bang maak”, v. Kloe HGA 127, 293, 310 en 324.

waas: mistigheid; douagtige vliesie; skyn; Ndl. *waas* (eers by Kil *wase*, “voglagie”), hou mntl. verb. m. Mnl. *wāse*, “kluit, sooi”, m. Ndl./Afr. *wasem* en Eng. *ooze* (Oeng. *wase*, “modder; slym; vog”) — uit Germ. kom o.a. Fr. *gazon*, “grassooi”.

waatlemoen: — *wart-/waterlemoen* —, bep. waterryk rankvrug (*Citrullus vulgaris*, fam. *Cucurbitaceae*); Ndl. *watermeloen*, waar=by *meloen* reeds voor vRieb en by hom dikw. d. *lemoen* vervang is, vgl. ook *laloentjie*.

waboom: pln. (vroeeër *Protea grandiflora*, nou. *P. arborea*, fam. *Proteaceae*) vlg. Scho PD 33 d. eerste by But gedok.; ondanks sy bek. betroubaarheid het Bur (I 128) wsk. ongelyk dat d. ben. n.a.v. die maak v. vellings daaraan gegee is, want daarvoor te sag, mondelinge mededelings uit begin v. d. huidige eeu gee te kenne dat dit v. remblokke gebr. is waarvoor sagte hout vereis word.

waenhuis v. wa.

wafel: soort koekie i. bep. panvorm gebak; Ndl. *wafel* (Mnl. *wāfel*), Hd. *waffel* — uit Germ. kom Fr. *gaufre*, “heuningkoek; wafel”, en uit Ofr. weer Eng. *wafer*, “wafel(tjie)”, vgl. Pet A 543.

waffer v. watter.

wag I: iemand wat sorg v. veiligheid; sorg; sorgtyd; Ndl. *wacht* (Mnl. *wachte*, “bewaking”, bet. “wagter” cers Nnl.), Hd. *wache/wacht*, Eng. *watch*, v. ook **waak**, asook **wag II**.

wag II: ww., bly tot iets gebeur; oppas; tegemoetsien; Ndl. *wachten* (Mnl. *wachten*, “bewaak; afwag”), wsk. verb. m. Hd. *warten*, Eng. *ward* — uit Germ. weer It. *guardare*, Fr. *garder* (Ofr. *guarder* wu. Eng. *guard*), v. verder **wag I**; Eng. het *wait* wsk. uit Ofr. *guaitier*, “oplet; oppas”.

waggel: wankelend beweeg; Ndl. *waggelen* (Mnl. en by Kil *wagghe=*
len/waeghelen, blb. 'n frekw. by Mnl. *wāghen*, “beweeg”), Hd.
wackeln, Eng. *wag* en *waggle*, hoof. Germ., v. ook **wikkel**, **wieg**.

wag-'n-bietjie(boom): versk. soorte (weer)haakdoring(bome), vlg.
Scho PD 70 gedok. by Men, Thun, Spa en Wik (*spp. Asparagus*,
spp. Zizyphus en veral *Acacia detinens*, ondersk. fam. *Liliaceae*,
Rhamnaceae en *Leguminosae*), Mar 87, 137, 117 en 109, Pet A
542-3, skertsende ben. n.a.v. oponthoud deur weerhaakdorings,
v. **weerhaakdoring**.

wakis: gew. kis aan kant v. wa vir domkrag, ens., Scho TWK/
NR 7, 2, p. 35 gee *wagenkistje* in aanh. uit 1776; blb. nie i. Ndl.
bek. nie.

wakker: nie-slapend; fluks, lewendig; Ndl. *wakker* (Mnl. *wacker*),
Hd. *wacker*, hou verb. m. **waak** en **wek**.

waks: 1. skoenpoets/-smeer; 2. klap (vgl. ss. *oorwaks*); in bet. 1.
misk. verb. m. Hd. *wachs* en Eng. *wax* (verb. m. Oslaw. *vosku*,
Lit. *vāskas*, misk. aan Germ. ontl.); in bet. 2. mntl. verb. m.
Hd. *watsche*, “oorveeg” (vgl. **wiks** (q.v.), hoewel vorme en bet.
blb. deureenloop; vlg. Kloe HGA 25, 27 mntl. 'n Afr. ontl.
aan Hd.

walg: s.nw. en ww., weersin; m. weersin vervul; Ndl. *walg* en *walgen*,
s.nw. sedert 16e eeu *walghe* (Mnl. reeds ww. *walghen*), hou verb.
m. Eng. *wallow* en *wallowish*, “draai, rol” en “draaiërig, rollerig”
ondersk.; hou wsk. verb. m. Lat. *volvare*, “rol”, en Gr. *elustheis*,
“opperol, toegedraai”; ouer onpers. ww., eint. “dit draai my i. d.
maag”.

wallabie: bep. kangaroes. (*spp. Macropus*, fam. *Macropodidae*);
in S.A. veral bek. as “Austr. rugbyspeler”; Eng. *wallaby* (uit
inboorlingt. *wolabā* uit Nieu-Suid-Wallis in Austr.).

walm: s.nw. en ww., dik rook; dik rook afgee; Ndl. *walm* (Mnl.
walm), vgl. Ohd. *walm*, “gloed, hitte”; hierby ww. Ndl. *walmen*
(nog nie by Kil nie), wel dial. Ndl. *wallen*, Hd. *wallen*, wat verb.
hou m. (*op*)*wel*, “opbruis; kook”, v. **wel I**.

walrus: soort Noordpoolrob (*spp. Odobenus*, fam. *Odobenidae*);
Ndl. (na Kil) *walros/walrus*, Hd. *walross*, Eng. *walrus* (v. Skand.
herk.), vgl. On. *rosmhvalr* en *rostungr* naas *hrosshvalr*, De. *hvalros*,
Swe. *hvalross*, eint. “perd-wal-vis” of (vlg. volgorde v. lede)
“wal(vis)-perd”, vgl. **ros(kam)** en **wal(vis)**, asook **horsseweep**.

wals I: s.nw. en ww., dans; Ndl. *wals* uit Hd. *walzer* (ww. *walzen*),
Eng. (18e eeu) *waltz*, v. **wals II**.

wals II: s.nw. en ww., pletrol (i.v.m. staal- en ysterwerk); Hd. *walze* en *wälzer* naas *walzen* en *wälzen*, hou verb. m. Eng. *welter*, “rol”, v. **wals I**, hou mntl. verderp verb. m. Lat. *vertere*, “draai”, v. **weltermegwig**, asook **wentel**.

+ **walt:** in verbg.: *skalt en walt*, v. **skalt**; *walt* hou blb. verb. m. Hd. *(ge)walt*, Ndl. *(ge)weld*, “heerskappy, mag”, Eng. *wield* en Lat. *valēre*, “sterk wees”, v. **wel II**.

walvis: groot seesoogdier (lid v. d. Orde *Cetacea*); Ndl. *walvis(ch)*, Mnl. *walvisc*, Hd. *walfisch*, almal tout. naas Hd. *wal* en Eng. *whale* (On. *hvalr*, Oeng. *hwael*), sommige etim. gaan uit v. On. *hvalr*, terwyl ander verb. soek m. Lat. *squalus*, “’n soort groot vis”, v. **walrus**.

walvisvoël: versk. voëls. (*Procellaria oceanica* en *Prion desolatus*, albei blb. fam. *Procelariidae*), ben. wsk. n.a.v. feit dat hulle voedsel raap uit wat walvisse i. d. lug opsput, v. Pet A 550–1; vgl. *bos-luisvoël*, *renostervoël*.

wan-: pref. m. ongunstige bet.; Ndl. *wan-* (Mnl. *wan-*), Ohd. *wana-*, Os. *wan-*, On. *van*, Oeng. *wan-/won-* (nog in Eng. *wanton*), kom in Mnl. en Ndl. dial. nog as selfst. wd. *wan* voor in bet. “ontbrekend”.

wan I: s.nw. en ww., toestel om graan v. kaf te skei; graan m. ’n wan v. kaf skei; Ndl. *wan* en *wannen* (Mnl. *wanne* en *wannen*), Hd. *wanne* en *wannen*, Eng. s.nw. en ww. *fan*, onthn. aan Lat. *vannus* en *vannare*, “wan” (wu. Fr. *vanner*).

+ **wan II:** in verbg.: *dan en wan*, nou en dan, v. **dan**; *wan* wsk. uit Hd. *wann/wenn*, hou verb. m. *wanneer*, Eng. *when* en Lat. *quan(do)*, “wanneer”, wsk. ou tydsv. op *-n*.

wand: muur; Ndl. *wand* (Mnl. *want*), Hd. *wand*, dui op primitiewe mure wat v. takkies gevleg is (vgl. *stroomis*) en hou verb. m. Ndl./Afr. ww. *wind(en)*, “vleg”.

wandaad: verkeerde daad, misdad; Ndl. (na Kil) *wandaad*, deur byg. aan **wan-** (q.v.) uit ouer *wamdaad* waar *wam*, “sleg”, soos Os. *wam*, “sleg”, Oeng. *wamm/womm*, “sleg”, On. *vamm*, “fout”, Got. *wamm*, “vlek”, hou mntl. verb. m. Lat. *vomere*, Gr. *emein*, “vomeer”.

wandel: s.nw. en ww., gedrag; gedra; loop, stap; Ndl. *wandel* en *wandelen* (Mnl. *wandel* en *wandelen/wanderen*), Hd. *wandel* en *wandeln/wandern*, Eng. *wander*, hou verb. m. Ndl./Afr. *wend(en)* en *wind(en)* in bet. “beweeg” en “verander”, v. **wen III**, **wend**.

wandluis: minder gebr. as **weeluis** (q.v.).

wang: sykant (veral v. gesig); Ndl. *wang* (Mnl. *wanghe*), Hd. *wange*, herk. onseker, ouer bet. wsk. "geboë oppervlak".

wanganella: merinoskaaps.; wols. daaruit ontw. (in Nieu-Suid-Wal= lis, Austr.), vgl. Wolw. 282, misk. hou dit verb. m. plekn. Wan= ganui (Nieu-Seeland) en is dit gevorm soos ander tekstielstofn. soos *prunella*.

wankel: ww., val-val beweeg; weifel; Ndl. *wankel* b.nw. (Mnl. *wankel/wanc*, naas Mnl. s.nw. *wanc*), Hd. *wank*; hierby ww. Ndl. *wankelen* (Mnl. *wankelen*), wat verb. hou m. Mnl. *wanken* en Hd. *wanken*, "onbestendig/onvas wees"; hou misk. verb. m. Lat. *vacillare*, "waggel" (vgl. Eng. *vacillate*) en m. Skt. *vangati*, "hy hink".

wanneer: bw. en voegw., op die/watter tyd(stip); by Trig *wanner* (1Ro T DLT 268); Ndl. *wanneer* (Mnl. *wanneer*), vgl. Os. *hwan ēr*, eint. "wanneer vroecr", eerste lid Mnl. *wanne*, dial. *wen*, Hd. *wann*, Eng. *when*, tweede lid *eer* (Mnl. *eer/ere*), Hd. *eher*, Eng. *ere*, Got. *airis*, "eerder, vroecr".

wans: in verbg.: *uit (die) wans uit*, dadelik; eksentriek, humeurig (Malh DF AS 283); (volkset.? v.) Eng. *at once*.

want: voegw., omdat; Ndl. *want* (Mnl. *want*), ss. v. Germ. *hwan* (v. *wanneer*) en voegw. *than* (v. *dan*), hou verb. m. Lat. *quam*, *quando* en *quom*.

wapad: (vroecr) spore deur wawiele i. d. veld oopgetrap, by vRieb *wagenpat*, *wagenpadt*; Scho TWK/NR 7, 2, p. 35 wys op begrip "wapad" i. vRieb se tyd, Ndl. versk. tussen *pad* en *weg* en ooreen= koms tussen Afr. en dial. Ndl. gebr.; by Trig nog *wagepad* (1Ro T DLT 268).

wapen: s.nw. en ww.; middel tot aanval of ter verdediging; familie= teken; van wapens voorsien; Ndl. *wapen* en *wapenen* (Mnl. *wāpen* en *wāpenen*), Hd. *waffe* en *waffnen*, Eng. s.nw. *weapon* en veroud. ww. *weapon*; herk. onbek. en hoofs. Germ.

wapiti: sg. Am. elk (*Cervus canadensis*, fam. *Cervidae*); Eng. *wapiti* uit Am.-Inda. *wapitik/wahpetee*, "wit elk", ben. n.a.v. wit op kruis en aan stert.

war: in verbg.: *in die* — , nie-ordelike toestand; Ndl. *war* (Mnl. *warre/werre*, "twis, verwarring"), Ohd. en Os. *werra* (wu. Eng. *war* en Fr. *guerre*, "oorlog"), v. *wirwar*.

ware I: — *waar* — , gew. mv., goedere, koopwaar/koopware; Ndl. *waar* (Mnl. *ware*), Hd. *ware*, Eng. *ware*, verb. hoërop omstrede.

ware II: in verbg.: *as 't* — , asof, as dit sou gewees het; impf. opt. van *wees*; Ndl. *ware* (Mnl. *ware/waer/were*), impf. ind. ekv. *was*, mv. *waren*, as onpers. ww. (dus ekv.) opt. (*het*) *ware* (WMnl. IX 1756).

warempel: rêrig, waarlik; Ndl. *warempel*, word verkl. as “vervorming v. *waarachtig*”, maar nie gesê hoe nie.

+ **waringin:** Ind. heilige vyeboom (*Ficus benjamina*, fam. *Moraceae*); Ndl. en Eng. *waringin*, Jav. *waringin*, Mal. *beringin*, by Stav. 50 *weringa*, v. vWel VAH 345.

warkruid: pln. (*spp. Cuscuta*, fam. *Convolvulaceae*), v. **war**, vlg. Mar 88 is dit ook bek. as **dodder** (q.v.); Ndl. *warkruid* (Heuk 81), vir *spp. Cuscuta* wo. volksn. *duivelsnaaigaren* en *doderkruid* (Afr. *dodder*).

warm: heet, nie-koud; Ndl. *warm* (Mnl. *warm*), Hd. en Eng. *warm*, hou ondanks besware wsk. verb. m. Lat. *formus*, Gr. *thermos*, “warm”.

warmassie v. **brandassie**, **doemdoempic**.

warrel: vinnig heen en weer beweeg (bv. blare i. d. wind); Ndl. *warrelen* (na Kil), wsk. frekw. v. Ndl. *warren* (Mnl. *warren/warren*, “in verwarring bring; twis”), herk. hoërop omstrede, v. **war**.

warrelwind v. **dwarrelwind**.

wars: in verbg.: *wars van*, “afkerig”; Ndl. *wars* (Mnl. *wers/wars/wors*, “dwars; slegter”, by Kil *wers/wars(ch)*, “teenstrydig, teenoorgesteld; boosaardig”), as verb. *dwarrel(wind)* m. *warrel(wind)* aanvaar word, is verb. *dwars* m. *wars* uitgesluit? By vRieb: “*wars* ende tegen”.

wartlemoen v. **waat-** en **waterlemoen**.

+ **waryer:** ossedrywer; Scho TWK/NR 7, 2, p. 35 meld dokg. uit 1717 en later, later veral (maar in ander bet.) nog bek. *trans · portryer*; v. ook **togganger**.

was I: s.nw., bep. stof in heuningkoeke (*byewas*); stof in oor (*oorwas*) en kunsmatige *was(se)*; Ndl. *was* (Mnl. *was*), Hd. *wachs* (v. **waks**), Eng. *wax*, herk. hoërop onseker.

was II: s.nw. en ww., spoelgoed, wat gewas (moet) word; spoel, skoonmaak; Ndl. *was(ch)* en *wass(ch)en* (Mnl. *wass(ch)e* en *wasscen*, by Kil *wasch* en *wasschen*), Hd. *wäsche* en *waschen*, Eng. s.nw. en ww. *wash*, hou wsk. verb. m. *water* (Fr. het *gâcher*, “was”, uit Germ. vorme).

was III: ww., groei, toeneem (alleen subst. in ss. soos *aanwas* en afl. soos *wasdom*); Ndl. *wassen* (Mnl. *wassen*, by Kil *wassen*), Hd. *wachsen*, Eng. *wax*, Got. *wahsjan*, hou verb. m. Lat. *augēre*, “vermeerder”, en *auxilium*, “hulp” (vgl. Eng. *auxiliary*) en m. Gr. *auxanein/auxein*, “vermeerder”, asook m. Ndl./Afr. *ook*.

was IV: hulpww., impf. tydsvorm v. *wces*; vgl. Ndl. *was* (ekv.) en *waren* (mv.), Hd. *war* en *waren*, Eng. *was* en *were*, v. verder *wees* II.

wasbes(sieboom): vrug- en pln. (*Myrica cordifolia*, fam. *Myricaceae*), by Scho PD 86 m. dokg. by Lat en Teenstra, vlgs. Mar 88, 89 en 101 ook bek. as *glashout*, beide ben. n.a.v. glas-/wasagtige bedekking v. vrug, v. ook Pet A 548.

wasdom v. **was** III.

wasem: s.nw. en ww., damp; Ndl. (Mnl. en by Kil) *wasem* en *wasemen*, hou verb. m. Ndl./Afr. **waas** (q.v.), oor uitg. v. *adem/ asem*, *alsem/als*, *brasem/bras*, *de(e)sem/deeg*, e.a.

wasser I: nom. ag. by **was** II.

wasser II: — *waster* —, verdigtingsring by moer; blb. nie in Ndl. in dié bet. nie (daar word v. *sluitring* gepraat), hoort dit by **was** II of by **was** III?; epent. *-t-* ook by *renoster*, *yster* e.a.

wat: vnw., ons. vorm v. *wie*; Ndl. en Mnl. *wat*, Hd. *was* (Ohd. *hwaz*), Eng. *what* (Oeng. *hwaet*, Os. *hwat*, On. *hvat*), hou verb. m. Lat. *quod*.

water: vloeistof bestaande uit waterstof en suurstof; Ndl., Mnl. en Eng. *water*, Hd. *wasser*, hou verb. m. Ndl./Afr. *otter* en m. Eng. *wet*, “nat”, asook m. Lat. *unda*, “golf”, en Gr. (*h*)*udōr*, “water”, v. Kloe HGA 56–63; v. ook sug II, sugsloot en *watersug*, asook *ywer* en **was** II.

wateraar: min of meer uitgestrekte ondergrondse watervoorraad (na bewering soms bogronds deur geol. en plantk. gegewens aangedui), v. Pet A 545; Ndl. *waterader*, v. **aar** II.

+ **waterbene** v. **lers**.

waterbes(sie): vrug v. d. *waterboom/-hout* (q.v.), ook ben. v. boom self.

waterblom v. **wateruintjie**.

waterbok: bep. soort antilooop (*Kobus ellipsiprymnus*, fam. *Bovidae*), ben. n.a.v. sy habitat langs riviere en spruite, ook bek. as *kringgat bok* n.a.v. kring om *anus*, v. Pet A 546.

waterboom v. **waterhout**.

waterbos(sie); pln. (*Erica curviflora*, fam. *Ericaceae*), ben. blb. n.a.v. habitat, Mar 88, 122 en Pet A 546.

waterdraer: 1. iemand wat water aandra; 2. soort hommelpy (*spp. Bombus*, fam. *Apidae*), v. Pet A 546 waar ben. toeg. word op d gew. waterdraerpy.

waterfiskaal: 1. toesighouer oor gebr. v. leiwat; 2. voëls. (*Laniarius ferrugineus*), v. Scho PD 61, ben. n.a.v. roofgewoontes, vgl. **fiskaal**.

waterglas: 1. glas om wat uit te drink; 2. pln. (*Bulbine mesembrianthemoides*, fam. *Liliaceae*), d. hele plant 'n sappige vrug, v. Mar 88, 138.

+ **waterhoring**: horingpy v. sg. makateesbees vroeër d. jagters as waterkan gebr., v. **Makatees**.

waterhout: ook bek. as *waterbes(sie)* en *waterboom*, pln. v. versk. plante, almal m. habitat in nat grond (*Syzygium cordatum* en *Acmena gerrardi*, albei fam. *Myrtaceae*, asook *spp. Ilex*, fam. *Aquifoliaceae*), Mar 88, 116 en 121; v. ook **witbos(hout)**, **without**.

+ **waterkers** I: outydse kers gemaak v. gevlegte lapstrookies vir pit, in gesmelte vet en dan in wat gedompel tot vereiste dikte bereik is — gew. *vetkers* is in metaalvorms gemaak.

waterkers II: pln. (*Nasturtium officinale*, fam. *Cruciferae*); Ndl. *waterkars(e)/-kers(e)/-kres(se)* by Heuk 162, Eng. *water cress*, Mar 88, 107, v. ook **bronskers**.

waterknie: knie m. las v. wat by knieskyf; blb. nie i. Ndl. bek. nie.

waterkuil: diep watgat in rivier of spruit, by Scho TWK/NR 7, 2, p. 36 'n vb. uit end 17e en 'n ander uit end 18e eeu; ss. blb. nie in Ndl. bek. nie en *kuil* nie in Afr. toep. gebr. nie.

waterlander: (weinig bek. v.) traan (waar wel gebr., gew. mv.); Ndl. *waterlanders*, "irane" (blb. sedert 16e eeu in Ndl. bek., v. Stoe NS).

waterlelie v. **wateruintjie**.

waterlemoen v. **waat-/wartlemoen**.

watermatoemie v. **matoemie**.

waterneut: pln. (*Trapa bispinosa*, fam. *Trapaceae* (sub-fam. *Hydrocaryaceae*), ben. n.a.v. feit dat plant op wat drywe en saad in stilstaande watpoele ontkiem, Mar 88, 121.

- waterpadda:** diern. (*Rana angolensis*, fam. *Ranidae*), kom blb. min=der op land as ander soorte, v. Scho PD 82-3; vgl. Pet A 546 wat dit ident. as *Dactylethra capensis*.
- + **waterskaap:** soort antilooop, Pet A 547 ident. dit as *Tragelaphus selousi* "the Sitatunga of the Barotsi" (ons skryf Barotse), dit is blb. 'n soort klein watereland v. d. fam. *Bovidae* waartoe o.a. die *bosbok* behoort (NED en Web).
- waterskilpad:** vlg. Pet A 547 is daar veral d. *Sternothaerus sinuatus*, fam. *Kinosternidae* en die *Pelomedusa galeata*, fam. *Pelomedusidae*, vgl. Web en Malh DFdT V II 181; Ndl. *waterschildpad*.
- waterslaai:** pln. (*Pistia stratiotes*, fam. *Araceae*), Mar 88, 136; Ndl. *watersalade*, soos in Afr.
- waterslang:** 1. tuinslang (vir besproeiing); 2. reptiels. (*Ablabophis rufulus* vlg. Pet A 547, maar ook *spp. Natrrix*, fam. *Colubridae*, ook lede v. d. fam. *Homalopsidae*); Ndl. *waterslang* (fam. *Hydrophidae*).
- watersug:** siekte (vogophoping in liggaam), by vRieb *het water en watersuchtige*, v. sug II en sugsloot.
- watertrapper:** 1. iemand wat kan watertrap; 2. voëln. (*Podica petersi*, fam. *Podicipedidae/Colymbidae*), ben. n.a.v. sy vermoë om oor water heen te skeer; Ndl. *watertrapper* blb. alleen in toep. 1.
- wateruintjie:** pln. (*Aponogeton distachyus*, fam. *Aponogetonaceae*), reeds by Thun (Scho PD 66), so by Mar 88, 133 en by Pet A 546, 547 wat dit albei ook ken as *waterblom*, terwyl Scho t.a.p. dit vereenselwig m. *waterlelie*, wat by Mar 88, 106 *Nymphaea stellata*, fam. *Nymphaeaceae* is, maar so iets is by oordrag en meervoudigheid v. volksn. v. plante en diere te verwag.
- watervalblom:** pln. (*Gladiolus cardinalis*, fam. *Iridaceae*), ben. n.a.v. habitat, ook bek. as *nuwejaarsblom*, wsk. n.a.v. blomtyd, Mar 89, 141.
- waterwyser:** iemand wat m. 'n stokkie (sg. wiggelroede) ondergrondse water aanwys, Scho TWK/NR 7, 2, p. 36 noem dokg. by Barr, v. ook Pet A 547; blb. nie in Ndl. bekend nie (daar seker oorbodig).
- watt:** eenheid v. elektriese krag/vermoë; intern. wd. uit Eng. *watt* na Skotse ingenieur, James Watt († 1819).
- watte:** gesuiwerde katoen as verbandmateriaal gebr.; Ndl. (na Kil) mv. *watten*, Hd. *watte*, Eng. *wad(ding)*, It. *ovate*, Fr. *ouate*, misk. verb. m. Arab. *batn*, "voering" (Lok 23).

wattel(boom): ook bek. as *basboom* (spp. *Acacia*, fam. *Leguminosae*); Eng. *wattle*, herk. onseker — d. sg. *black wattle* dial. en volkset. in Afr. bek. as *blikwortelboom*.

watter: met prog. ass. *watter* en met reg. ass. *waffer* uit *wat vir* uit Ndl. *wat voor*, hierby m. byw. -s ook *waffers*, b.n.w. en bw. in bet. “besonder, uitstekend, voortreflik”, vgl. vScho 224; in Se. *waffer/waffoor/waffo* (Ghijs 1118), v. verder Kloe HGA 284 en Frank TB 192 en 203 No. 19.

wawielore: besonder groot ore (by mense), v. Pet A 544; blb. nie in Ndl. bek. nie.

wawyd: gew. gevolg d. *oop*, wyd oop; Ndl. *wagenwijd oop*, Frank TE 37 aanvaar egter nie Stoe NS se verkl. nie: “zoo wijd dat er een wagen door kan”, en seek verb. m. *waagwyd* (vgl. *waag II*), “so wyd as die waag”, maar onoortuigend.

wê: vermaakw., vgl. *dê* (q.v.).

wed: teen vergoeding oor uitkoms v. bewering/voorspelling uitdaag; Ndl. *wedden* (Mnl. *wedden*, “’n pand gee”), Hd. *wetten*, Mned. *wedden*, “boete betaal; pand gee”, Oeng. *weddian*, “(huweliks)= ooreenkoms sluit”, Eng. *wed*, “huwelik aangaan” — uit Germ. het Fr. *gage* (Afr. *gasie*), eint. “betaling; pand; regsverbintenis”; hou wsk. verb. m. Lat. *vas* (gen. *vadis*), “pand”.

weder- v. **weer III**.

weduwee I: uitspr. *wedewee*, vrou wie se man oorlede is; Ndl. *weduwe* (Mnl. *wēduwe/wēdewe*), Hd. *witwe*, Eng. *widow*, Got. *widuwo*, hou verb. m. Lat. *vidua* (vr. v. *viduus*, “berooft”), oor slot-*ee* vgl. *senuwee*, *skaduwee*, vgl. Kloe HGA 129–130.

+ **weduwee II:** by Elf-Vil *weduwe* as S.A. volksn. v. “paradysvink” (*Vidua serena*, fam. *Ploceidae*) wat veral in Afrika voorkom en vlgs. NED s.v. *widow-bird* sy naam gekry het “from the prevalingly black plumage of the males, which are also distinguished by an immensely elongated train of tail-feathers”, Web gaan s.v. *widow bird*, *widow finch* ged. daarmee saam, maar meen dat daar byg. was aan Whydah/Ouidah, ’n dorp i. d. suide v. Dahomey i. Wes-Afrika, “where such birds are found” (Web s.v. *whydah/whidah*); v. ook Pet A 553.

wedywer: — *wedywering* — , lg. na anal. v. *mededinging/wedervaring*, ens.?, “mededinging”; Ndl. (na Kil) *wedijver*, wsk. na vb. v. Hd. *wetteifer* (v. *wed*), v. verder Afr. *ywer*; ouderdom v. ww. Ndl. *wedijveren*, Afr. *wedywer* nie bek. nie.

weebelaar v. **weegbree**,

weef: — *wewe* — , drade deureen werk tot 'n patroon; Ndl. *weven* (Mnl. *weven*), Hd. *weben*, Eng. *weave*, hou verb. m. Gr. (*h*)*uphainō*, “ek weef”; v. **wcsp**.

weeg: gewig bepaal; bep. gewig hê; oordink; Ndl. *wegen* (Mnl. *wēghen*), Hd. *wāgen* en *wiegen*, Eng. *weigh*, hou verb. m. **wa**, **waag** II en **gewig**.

weegbree: — *weegblaar/weebelaar* - - , pln. (veral) breëblaars. (in volksgen. gebr.); daar is ook 'n smalblaars. (*spp. Plantago*. fam. *Plantaginaceae*); Ndl. *weegbree* (Mnl. *wēghebrēde*, ou dial. vorm *wēgabrēda*), Hd. *wegebreit*, Eng. *waybread* — eerste lid is Ndl./Afr. **weg** I, tweede is Ndl./Afr. *breed* (Mnl. *breet*), Hd. *breit*, Eng. *broad*, v. onbek. herk., eint. “die aan die weg verbreedende plant” — Eng. (*way*)*bread/-bred* blb. 'n ou dial. vorm v. *broad*; v. Mar 89, 128 en Pet A 549.

weegskaal v. **waagskaal**.

weck I: s.nw., tydsduur (sewe dae); Ndl. *week* (Mnl. *weke*), Hd. *woche*, Eng. *week*, herk. hoërop omstrede.

week II: b.nw. en bw., sag; tcergevoelig; Ndl. *week* (Mnl. *weec*), Hd. *weich*, Eng. *weak*; hierby ww. Ndl. *we(e)ken* (Mnl. *weken*), Hd. *weichen*, Eng. *weaken*, hou verb. m. Ndl. *wijken*, Afr. *wyk*, “padgee; teruggaan” — hoofs. Germ. — vgl. ook gebr. as s.nw. by Trig (1Ro DLT 268).

weelde: luukse, oorvloed; Ndl. *weelde* (Mnl. *weelde/welde*, lg. ook dial. Ndl.), Eng. *wealth*, hou verb. m. **wel** II en **welig**.

weeluis: — (volksset.) *weerluis* — , bloedsuiende insek (*Cimex lectularius*, fam. *Cimicidae*); Ndl. *weeghuis* (Mnl. *weechhuis*), ss. v. Mnl. *weech*, dial. *weeg*, Oeng. *wāg*, Got. *waddjus*, (almal) “muur”, hou verb. m. Lat. *viēre*, “bind, vleg”, en Gr. *itus*, “wilg” (outydse mure v. gevlegte latwerk met klei bstryk); tweede lid Ndl./Afr. *luis* (Mnl. *luus*), Hd. *laus*, Eng. *louse*, verb. hoërop onseker; by Trig (1Ro T DLT 269) nog *wegeluis*, minder bek. **wandluis**.

wecn: huil; Ndl. *we(e)nen* (Mnl. *wenen/weinen*), Hd. *weinen*, Oeng. *wānian*; afl. v. Ndl. *wee* (Mnl. *wee*), Hd. *weh*, Eng. *woe*, Got. *wai*, hou verb. m. Lat. *vae*; hierby *wecklaag*, *weemoed*, *weinig* (ouer bet. van lg. “beklaenswaardig”).

weens: voors., betreffende, omrede, vanweë; Ndl. (na Kil) *wegens* met byw. -s, Mnl. nog *van wegghen*, Hd. *wegen* (Mhd. *von wēgen*), ong. “van die weg/kant van”, vgl. Ndl. *onderweg* (Mnl. *onder-wēghen*), Hd. *unterwegs* (Mhd. *unter wēgen*).

weer I: luggesteldheid (t.o.v. hitte en koue, droogte en reën); Ndl. *weder/weer* (Mnl. *weder*, by vRieb *weder/weer/weêr*, blb. met neiging tot vorme sonder *d*), Hd. *wetter*, Eng. *weather*, hou verb. m. **waai I**, **wind**.

weer II: s.nw. en ww., teenstand (bied), verdedig(ing), soos in *ver=weer*, *weediens*, *weermag*, *weerstand*; Ndl. *weer* en *weren* (Mnl. *were* en *weren*), Hd. *wehr* en *wehren*, soos in *wehrbaum*, *wehrstand*, hou misk. verb. m. *(be)waar* en m. Gr. *erúein/erúomai/erústhai*, “behoed, beskerm”; verder ook gebr. as voors. in bet. “teë/teen”, bv. in Hd. as *wider*, soos in *widerlegung*, *widerstand*, in Eng. *with*, soos in *withstand*, hierby ook Eng. *with*er.

weer III: — *weder* (veral in kompo. soos *wedergeboorte*, *wedrom* naas *weersiens*) —, bw., nogmaals; Ndl. *weder/weer* (Mnl. *weder/weer*, by vRieb *weder/weer*, blb. met neiging tot vorme met *d*), Hd. *wieder*, soos in *wiederaufbau*, *wiedergeburt*.

+ **weer IV:** in kompo., v. **weergeld** en **weerwolf I** en II.

weerga: eweknie, gelyke; Ndl. *wederga/wedergade* (Mnl. *wedergade/weergade/-gaye*, in Nnl. blb. in 'n mate ondersk. v. *weerga*, “drommel; duiwel”), hou wsk. verb. m. **weer III** en **gade** (q.v.).

+ **weergeld:** boetegeld aan naasbestaandes vir gepleegde manslag (in Afr. alleen uit ou geskifte bek.); Ndl. (hoofs. hist.) *weergeld*, eerste lid gew. beskou i.v.m. Oeng. *wer*, Got. *wair* en Lat. *vir*, (almal) “man” (en Lat. *vir* mntl. uit *vis* (gen. *viris*), “krag”).

weerhaakassegaai: steekwapen m. weerhaak, by Wik gedok. (Scho TWK/NR 7, 2, p. 36), v. **as(se)gaai**.

weerhaakdoring: by Wik gedok., blb. dies. as *haakdoring*, *hakies=doring* en *swarthauk* (*Acacia detinens*, fam. *Leguminosae*), vlg. Scho PD 70 mntl. ook *spp. Zizyphus*, fam. *Rhamnaceae*, soms dus ook **wag-'n-bietjie(boom)** (q.v.), Mar 38, 109 en 117.

weerluis v. **weeluis**.

weerwil: s.nw., in verbg.: *in — van*, nieteenstaande, ondanks, ten spyte van; Ndl. *weerwil* (Mnl. *wederwille*, “afkeer, teësin”, by Kil *weder-wille*, “oproerigheid; teëspoed”, en *weder-willigh*, “huiwerig, onwillig, teësinig; oproerig, opstandig; teëspoedig”) hou verb. met **weer II** en **wil I**.

+ **weerwolf I:** (hist.) mitiese menswolf; Ndl. *weerwolf* (Mnl. *weer/werwolf*, by Kil *weer-/waer-/weyr-/wederwolf*), Hd. *werwolf*, Eng. *wer(e)wolf* (ouer *wer(e)wulf*), oor verbg. vgl. Nor.-Fr. *gar=walf/-wolf* (Fr. *loup-garu*), Ll. *guerulfus* en Gr. *lukánthrōpos*,

hou verb. m. **weer** IV soos in **weergeld** (q.v.) en **wolf** (q.v.); vLes 32-3 trek etim. v. *weer* en volgorde v. verbg. in twyfel, maar vlg. vHae "niet doorslaande".

weerwolf II: 1. woeste mens (met hare en klere deurmekaar); 2. *maanhaarjakkals*, *erdwolf* en *nadro(e)jakkals* (*Proteles cristatus*, fam. *Protelidae/Hyaenidae*), v. Scho PD 51, 78 en 80-1; Ndl. *weerwolf*, "onhandelbare mens", in bet. 2. v. Afr. blb. nie in Ndl. bek. nie, origins v. dies. herk. as **weerwolf** I.

wees I: gew. in ss. *weeskind*, ouerlose (kind); Ndl. *wees/we(e)ze* (Mnl. *wese*, by Kil *weese* en *wees-kind*), Hd. *waise*, hou verb. m. **weduwee** en **wewenaar** (q.v.) en m. Lat. (*di*)*videre*, "skei, verdeel", en *viduus*, "beroof", hierby ss. soos *weeshuis* (Mnl. *wese(n)huus*, by Kil *weesenhuys*), Hd. *waisenhaus*; *weeskind* soos by Kil wat ook *weesen-meester* (nou gew. *weesheer*) noem.

wees II: inf. en geb. wys van d. ww. *wees*, verl. tyd *was*; Ndl. *wezen* (Mnl. *wesen*), Hd. *wesen*, Oeng. *wesan*, Got. *wisan*, hou verb. m. Lat. *Vesta*, "godin v. d. haard/huis/woning", asook m. *aula*, Gr. *aulê*, "hof, saal" — ouer bet. v. *wees* blb. "bly, vertoef, woon", tans "bestaan, gebeur".

weesboom v. **wiesboom**.

weesheer, **weeshuis**, **weeskind** v. **wees** I.

weeskinders: gew. mv., pln. (*Tritonia undulata* en *T. scillaris*, fam. *Iridaceae*, asook *Nemesia affinis*, fam. *Scrophulariaceae*), Mar 89, 127 en 142; rede v. ben. onbek.

weet: begryp, insien, kennis dra van; Ndl. *weten* (Mnl. *weten*), Hd. *wissen*, Eng. *to wit* (= Afr. *te wete*) en veroud. *wot*, Got. *witan*, berus op vorm v. impf./perf. v. 'n Idg. ww. wat "sien" bet., vgl. Lat. *videre*, Gr. *idein*, "sien" en Gr. *oida* en *oistha*, "weet", Skt. *veda*, "ek weet", lg. "het gesien" = "weet"; v. **wet**, **wis** II en III, **wyt**, **wys** I, II en III.

weg I: s.nw., pad; Ndl. *weg* (Mnl. *wech/wegh*), Hd. *weg*, Eng. *way*, Got. *wigs*, v. ook **weegbree**, **wa**, **waag** II, **weeg**; Ndl. ondersk. tussen *weg* en *pad*.

weg II: b.nw. (in pred. gebr.) en bw., afwesig, verlore, vertrokke; Ndl. *weg* (Mnl. *wech* uit *e(n)wech/e(n)weghe*), Hd. *weg* (Mhd. *in wec/enwec*), Eng. *away* (Oeng. *onweg*), lett. "op d. pad"; verw. soos by **weg** I.

weg III: tw., "loop, trap", hou misk. eerder m. **weg** II as met **weg** I verb.

weggooi: in bet. “moedswillig/nalatig kwytraak”, soos by Trig en Boniface gedok. (Scho TWK/NR 7, 2, p. 36 en Frank TB 197 en 204 No. 40) verskil min v. Ndl. toep. v. *weggoaien*; opvallender is bv. die Afr. tipe sk. soos in *weggooi-ooi*.

wegkruipertjie: bep. kinderspel; Ndl. *wegkruipertje*, maar gewoner *verstoppertje* (nie in Afr. gebr. nie).

wegsteek: gew. min of meer geheimsinnig/skelmpies verberg of versteek, bv. by doelgerigte, selfverdedigende handeling v. volwassenes of by kinderspel, soos by Wik gedok. (Scho TWK/NR 7, 2, p. 36); Ndl. *wegsteken* in betrokke bet. veroud. en beperkter, bv. “in d. sak steek”.

wei I: watergedeelte v. melk; Ndl. *wei* (Mnl. *wei*), Eng. *whey*, hou verb. m. Ndl. *hui* en m. Ndl./Afr. *kaas*, ontl. aan Lat. *caseus*, v. **kês**.

+ **wei II:** sporadies nog i. Afr. vir *weiding* en *weiveld* (albei blb. nie i. Ndl. gebr. nie); Ndl. *wei/weide* (Mnl. *weide*, by vRieb *wey/weyde*), dial. Ndl. *wēde/wee*, Hd. *weide*, hou mntl. verb. m. Lat. *venari*, “jag”.

wei III: — *weie* —, graas, vreet; Ndl. *weiden*, afl. v. **wei II**, hierby o.a. Ndl. ww. *uitweiden*, Afr. *uitwei*.

weids: groots, luisterryk; Ndl. *weids(ch)*, afl. v. **wei III** (by Kil in bet. “wat m. d. jag(ter) in verb. staan”, vgl. familienaam Weideman/Wydeman), in bet. misk. beïnv. d. Ndl. *wijd* en Mnl. *weide=lijc*, “flink, groot” (by Kil in bet. “geskik”), vgl. Hd. *weidlich*.

weie v. wei III.

weier: afwys; kets (vuurwapen); terughou; Ndl. *weigeren* (Mnl. *we(i)gheren*), Hd. *weigern*, hou verb. m. Mnl. *wijch*, “stryd”, *wigant*, “stryder”, en Lat. *vincere*, “oorwin”.

weifel: aarsel; Ndl. *weifelen* (Mnl. *weifelen*, “wankel, onvas/besluiteloos wees”, by Kil *weyfelen*, o.a. “swerwe”), Mhd. *weibeln*, “swaai, onvas bewceg”, hou verb. m. Skt. *vépate*, “hy bewe”; v. **wuf**, **wuif**.

weinig v. ween.

wek: wakker maak; veroorsaak; Ndl. *wekken* (Mnl. *wecken*), Hd. *wecken*, Eng. *wake*, hou verb. m. *waak* en *wakker*, met Lat. *vegère* en *vigil* (v. **waak**); vgl. ook Eng. *vigil(ance)*, *vigilant*.

wel I: (weinig bek. as s.nw. v.) bron, fontein, put; Ndl. *wel* (Mnl. *welle*, by Kil *welle/walle*, “opborreling”), Hd. *welle*, “golf”, Eng.

- well*, "put", hierby ww. in bet. "opborrel" Ndl. *wellen* (Mnl. *wellen*), Hd. *wellen*, Eng. *well*, Afr. (*op*)*wel*, hou verb. m. **walm**.
- wel II**: b.nw. en bw. (ook as s.nw. gebr.), goed, gesond; Ndl. *wel* (Mnl. *wel/wele* naas *wale*), Hd. *wohl*, Eng. *well*, Got. *waila*, hou mntl. verb. m. Lat. *valens*, "gesond, sterk" en *valēre*, "ge=sond/sterk wees".
- wel III**: sweis; Ndl. *wellen*, blb. later gespesialiserde bet. v. ww. by **wel I**, d.w.s. aaneensmee deur verhitting, vgl. Eng. *weld*.
- welaf**: bemiddeld, gegoed, welgesteld; Angme. (Eng. *well off*).
- welf/welwe** (ww.) v. **verwulf**, **wolwe-ent-dak**.
- welig** v. **weelde**.
- welk I**: betr. vnw., in Afr. in 'n mate boekw. en gew. vervang d. *waffer/watter* (vlgs. dVo NS 101-3 behoort dit ook in Ndl. tot d. "boekenwoorden"); Ndl. *welk* (Mnl. *we(e)lc/wilc*), Hd. *welch*. Eng. *which* (Oeng. *hwelc/hwilc*), Got. *hwe-/hwileiks*; eerste lid hou verb. m. *hwe* = *wie*, Lat. *quis*, en tweede m. *leik*, "liggaam"; v. **wie**.
- welk II**: ww., verlep; Ndl. *welken* (Mnl. *welken*), Hd. *welken*, Eng. *welk*, ouer bet. blb. "vogtig" en verb. m. *wolk*, Eng. (veroud.) *welkin*, hoof. Germ.
- welkom**: graag gesien; Ndl. *welkom* (Mnl. *wel(le)come/wel comen/willecome(n)*, dial. Ndl. nog *wil(le)kom*), Hd. *willkommen*, Eng. *welcome* — eerste lid is **wel II** en tweede is verl. dw. (*ge*)*komen*, eint. "goed gekom", m. geringe verskuiwings in bet. van vroegste tye af, ook *wil*, "na wens", is in eerste lid gesien.
- welp**: kleintjie v. diere (veral v. leeus); Ndl. *welp* (Mnl. *welp*), Hd. *welf*, Eng. *whelp*, hou wsk. verb. m. Oeng. *hwelan*, "brul, weer-klink", en m. Gr. *skulax*, "jong hond"; v. **wulp**, **wulps**.
- welsand**: — *wilsand* —, spoelsand (waarin 'n mens maklik insak); Ndl. *welzand*, eerste lid **wel I** (in bet. "opborrel"), Afr. *wilsand* fonet. mntl. uit *welsand*, maar misk. byg. aan *wild(e)sand*; by vRieb: "te diep in het zand geweld"; "door den stroom onder uyt geweld"; "de sandige gront soo welachtigh was".
- weltergewig**: bep. ligte gewigsklas v. boksters/stoeciars; Ndl. *weltergewicht*, wsk. uit Eng. *welter weight* (sedert 19e ceu, eers op jökkies, later op boksters/stoeciars toeg.), hoewel *welteren* in bet. "draai, wentel, wikkel" in Mnl. (WMnl. IX 2136) en by Kil voorkom, en *welter*, "kluit, rol, stuk" nog in dial. Ndl. bestaan; v. **wals II**.

welwe v. **welf** en **verwulf**, **wolwe-ent-dak**.

wemel: krioel, deureen bewege; Ndl. *wemelen* (by Kil *wemelen*, o.a. "boor" (d.w.s. draaiende beweging maak), "ronddraai"), Hd. *wimmeln*, WFa. *wiemeln*, hoof. Germ.

wen I: ww., — *win* — , seëvier; wins maak; oorhaal; bespaar; verkry; Ndl. *winnen* (Mnl. *winnen*, o.a. "bework; verkry; verower"), Hd. (*ge*)*winnen*, Eng. *win*, hoof. Germ. en herk. verderop onseker; v. **wins**.

wen II: ww., gewoon raak aan; Ndl. *wennen* (Mnl. (*ghe*)*wennen*/*(ghe)wenen*), Hd. (*ge*)*wöhnen*, Oeng. (*ge*)*wenian*, "behandel; gewoon maak aan", hou verb. m. *gewoon*, *gewoond* en *woon*, hoof. Germ. en herk. hoërop onseker.

wen III: ww., draai (bv. 'n oorlosie (op)wen, — *win* — , senuweeagtig maak/word (bv. jou opwen/opwin); Ndl. *winden* (Mnl. *winden*), Hd. *winden*, Eng. *wind*, eint. kous. v. Ndl. *wenden*, "gaan" (vgl. Eng. *wend*), hou verb. m. Ndl./Afr. *wandel(en)*, m. veroud. Eng. s.nw. *went*, "pad", asook m. Eng. ww. *went* as verl. tyd v. *go* (vroeeër 'n vorm v. Oeng. *wendan*, "gaan; verander").

wen IV: s.nw., toestel om water in emmer uit put op te trek, ook bek. as *wenas/windas*, hou verb. m. **wen III**.

wenakker: draaistroom a. ent v. ploegland; Ndl. *wendakker*, dial. Ndl. o.a. ook *wenakker* (bv. Gron. by Mole 469, by tLa NGW *wen-/winakker*, Se. mv. *wennen* by Ghijs 1129, Za. *wijnakker* by Boek ZV 1218, NwVel. *weinakker* by vScho), hou verb. m. Ndl./Afr. *wend(en)* en **wen III**.

wenas: — *windas* — , v. **wen IV**; verb. m. Eng. *windlass* (Meng. *windlen*, frekw. v. *winden*, "to wind").

wend v. **wen III**.

wendam: — *windam* — , dam in laagte, vlei, sloot of spruit om water op te gaar wat desverreis na 'n dam laer af gelei kan word; hou wsk. verb. m. **wen I/win** in bet. "bespaar" of "verkry".

wenk: s.nw., aanduiding, raad, waarskuwing; Ndl. *wenk* (Mnl. *wenc/winc*), hierby Afr. s.nw. en ww. *wink*, roepgebaar m. hand; so 'n gebaar maak; Ndl. *wenken* (Mnl. *wenken/winken*, o.a. "'n sywaartse beweging maak", vgl. Eng. *wink*).

wenkrou: — *winkrou/wysrou(e)/(dial.) wysbrame* — , beweeglike haarboog bokant oog; Ndl. *wenkbrauw*, waarby *wenk-* uit Ndl. *wenken* (v. **wenk/wink**), volkset. uit *wind/wint* (Mnl.

wintbra(e)uwe naas *wenc-/wincbra(e)uwe* = Ohd. *wintbrawa*), wsk. verb. hou m. Gr. *ionthos*, “haarwortel”, terwyl Mnl. *bra(e)uwe*, Hd. *braue* (Ohd. *brāwa*), Eng. *brow* (Oeng. *brū*) verb. hou m. Gr. *(o)phrus*, “rand; wenk-/winkbrou”, en mntl. ook (hoewel oortuigende bewys nog ontbreek) met Ndl./Afr. *brug*; ong. “haar op brug/rand v. d. oog” — redukv. i. Ndl./Afr. *wimper* (reeds by Kil *wim(p)-/win-/wijn(d)-/wijngbrauwe/-brae* naas Ndl. dial. *wien-* by Mole en tLa; *weyn-/wijn-* by Boek ZV; *wijns-* by Cor-Ver en by Opp; *wies-* by Ghijs, wu. *wys-* i. Afr.); vgl. Kloe HGA 206.

wens: s.nw. en ww., begeer(te), verlang(e), felisitasie, felisiteer; Ndl. *wens(ch)* en *wens(ch)en* (Mnl. *wensch/w(e)insc* en *wenschen/wensken/w(e)inscen*), Hd. *wunsch* en *wünschen*, Eng. *wish*, hou hoërop verb. m. Skt. *vancha-*, “wens”, *vanchati*, “hy wens”; v. **woon**.

wentel: draai, kantel, rol; Ndl. *wentelen* (Mnl. *wentelen*), hou verb. m. **wals** II en m. *welter* (v. **welergewig**).

werd: wat waarde besit; Ndl. *waard* (Mnl. *waert/weert/wert/werd*, by vRieb *onweerdigh*), Hd. *wert*, Eng. *worth*, hou verb. m. *waarde*, *waardeer*, *waardig*, v. Kloe HGA 100–5 en **nikswerd**.

werda: wagw.; via Ndl. of direk uit Hd. *wer da*, “wie (is) daar”?, misk. aan Du. soldate toe te skrywe.

wêreld: aarde; heelal; (sondige) mensdom; Ndl. *wereld* (Mnl. *wêrelt/werlt*, “tydperk; wêreld”), Hd. *welt*, Eng. *world*, ss. uit *wer* (v. **weergeld**, **weerwolf**) en ’n Germ. wd. (soos Got. *alds*) wat o.a. “tydperk; ewigheid” bet. en verb. hou m. Ndl./Afr. *oud*, Hd. *alt*, Eng. *old*, ong. “’n leeftyd/tydperk v. mense”, v. Kloe HGA 100–5.

werf I: s.nw., 1. onmiddellike omgewing v. opstal/woning; 2. skeepsbouplek; Ndl. *werf* (Mnl. *w(a)erf/worf*, vlgs. Kil twee wd., 1. “werkplek; woonplek”, en 2. “dam; kus; oewer”, vgl. Eng. *wharf*), Hd. *werft(e)* uit Ndl./Ned. — in Ndl./Afr. het twee wd. blb. deurengelooop; vgl. Pet A 550.

werf II: — *werwe* — , ww., in diens neem (bv. arbeiders, soldate); om ’n doel nader (bv. as lede v. ’n party/vereniging); Ndl. *wer-ven* (Mnl. *werven*, “streef na; (probeer) verkry”), Hd. *werben*, verb. m. **werf** I mntl., maar in twyfel getrek, v. ook **werwel**.

werk: s.nw. en ww., arbei(d); Ndl. *werk* en *werken* (Mnl. *werc* en *werken*), Hd. *werk* en *wirken*, Eng. *work* (Oeng. *wircan*), Got. *waurstw*, “werk”, hou mntl. verb. m. Gr. *erdein* en *(h)rezein*, “doen, werk”, v. Kloe HGA 297 No. 361.

werp: 1. gooi; 2. kleintjies kry (by baie sprekers slegs as kleintjies doodgebore is, anders bv. ww. *kalf, lam, vul*, maar wel 'n *werpsel* v. lewendige kleintjies, veral v. hondjies, katjies, varkies); Ndl. *werpen* (Mnl. *werpen*), Hd. *werfen*, Oeng. *weorpan*, Got. *wairpan*, vgl. Eng. *warp*, “krimp; krom trek”, hou misk. verb. m. Gr. (*h*)*rabdos*, “roede, stok”, en (*h*)*rembomai*, “ronddraai”.

werskaf: besig wees, doen, verrig, woel; Ndl. het *schaffen*, “verrig, verskaf” (by vRieb dikw. “van voedsel voorsien”), maar blb. nie d. verbg. *werk schaffen* nie, wel egter *waardschappen* (Mnl. o.a. *wer(t)scappen*, dial. *wersc(h)appen*, “feesvier, te kere gaan”, wat mntl. deurengeloop het m. Hd. *wirtschaften* (so ook reeds Mhd.), “besig wees, huishou”); vgl. egter Kloe HGA 25–7.

+ **werkstalligheid**, “voorbereiding”, by Trig (IRo T DLT 269); Ndl. *werkstelligheid* (nòg die ss. nòg *stellig(heid)* by Kil).

werwe v. **werf** II.

werwel: s.nw. en ww., 1. draaibare sluitstuk v. deur; 2. ruggraatstuk; (as ww.) ronddraai; Ndl. *wervel* (Mnl. *wervel*), Hd. *wirbel*, Eng. *whirl*, as ww. nog arg. in vorm *werwel* v. **werf** II/*werwe*, v. Scho TWK 14, 4, p. 196.

welwelwind v. **werwel** en **dwarrel-/warrelwind**.

wesel: diern. (*Mustela/Putorius nivalis*, fam. *Mustelidae*); Ndl. *wezel* (Mnl. *wesel*), Hd. *wiesel*, Eng. *weasel*, herk. onseker, aan-neemlikste lyk egter verb. m. Lat. *virus* en *vissium*, albei “stank”.

wesenlik: -- *wesentlik* — ; Ndl. *wezenlijk* (reeds Mnl., ook Ohd. en Mhd., m. epent. -t- tussen *n* en *l*, vgl. ook Afr. *eintlik*, *gesament=lik*).

weshalwe: om watter rede, waarom (hoofs. nog i. regsformules); Ndl. *weshalve* (na Kil) na d. vb. v. Hd. *weshalb* of v. ouer Ndl. *deshalve* (vgl. *derhalve*) m. verboë vorme v. *de/die* en v. *half*.

wesp: gevleuelde insek (*spp. Vespa*, fam. *Vespidae*); Ndl. *wesp* (Mnl. *wespe*, dial. Ndl. *weps(e)/wips(e)* e.a.), Hd. *wespe*, Eng. *wasp*, hou verb. m. *weef* (blb. n.a.v. vorm v. sy nes) en m. Lat. *vespa*, “wesp”.

weste: in verbg.: *buite weste wees*, deurmekaar/van koers af wees; bewusteloos wees; Ndl. *buiten west(e)/westen zijn*, vlgs. Stoe NS (vgl. ook WNT III 1793) uit veroud. *west* (Mnl. *wist*), “kennis”, maar daar word ook gedink aan verb. m. 17e-eeuse skeepvaart toe skepe om allerlei redes soms na die Ooste of die Weste bokant en ten weste v. Engeland omgevaar het en meermale v. koers geraak het (vgl. Eng. *to be (all) at sea*).

wet I: besondere verordening (in teëstelling m. d. alg. *reg*); vaste reël; Ndl. *wet* (Mnl. *we(e)t/wit*), Mned. *wit/wet(te)*, Got. *witōths*, “wet”, hou verb. m. *weef* (q.v.), verder met *wis* III, *wys* I, II en III, *wyt*.

wet II: ww., skerp maak, slyp (ook fig.); Ndl. *wetten* (Mnl. *wetten*), Hd. *wetzen*, Eng. *whet*, On. *hvetja* en Got. (*ga*)*hwatjan*, “aanspoor”, hou verb. m. Os. *hwat*, Oeng. *hwaet*, Ohd. *hwaz*, On. *hvatr*, almal “skerp”.

wewe v. weef.

wewenaar: 1. man wie se vrou oorlede is; 2. pln. (*Bidens pilosa*, fam. *Compositae*), wsk. m. skertsende toespeling op sy klouerigheid aan klere/mense, ook bek. as **knapsakkerwel** (q.v.), Mar 12, 89 en 130, Pet A 549; 3. voëls., v. Pet A 553 en **weduwee II**; Ndl. *weduwnaar* (by Kil *weduwenaar/weduwer*, dial. ook *wecuweenaar*), Hd. *witwer*, Eng. *widower*, v. **weduwee I**, **wees I**.

wewertjie: pln. (*spp. Moraea*, fam. *Iridaceae*), motivering v. ben. onbek. Mar 89, 142.

whisky: bep. soort alkoholiese drank; Eng. *whisk(e)y* (sedert 1715), redukv. v. *whiskybae* uit *usquebaugh* (Ie. en Gael. *uisge*, “water”, en *beatha*, “(v. d.) lewe”, vgl. Fr. *eau de vie* en Lat. *aqua vitae*, “water (v. d.) lewe”).

widoerie v. badoerie.

wie: vnw.: Ndl. *wie* (Mnl. *wie*), Ohd. *wie*, Os. *hwē/hwie*, Oeng. *hwa*, Got. *hwas*, hou verb. m. Lat. *quis*, “wie”, *quid*, “wat”, Gr. *tis*, “wie”, *ti*, “wat”, asook m. **waar**, **wanneer**, **welk I**.

wied: onkruid uitroei; Ndl. *wieden* (Mnl. *wieden*), Eng. (*to*) *weed*, hou verb. m. Eng. *weed*, “onkruid”, herk. onbek.

wieg: s.nw. en ww., kinderbedjie; (fig.) plek v. herk./oorsprong; (as ww.) aan d. slaap sus; Ndl. *wieg* en *wiegen* (Mnl. *wieg(h)e* en *wieg(h)en*, so by Kil), Hd. *wiege* en *wiegen*, hou verb. m. (*be*)*weeg* en **waggel** (q.v.).

wiek I: vlerk (v. voël of meule); (minder gew.) lamppit; Ndl. *wiek* (Mnl. *wieke*), Hd. *wieche/wieke*/(dial.) *wicke*, Eng. *wick*, hou verb. m. **wikkel**.

wiek II: - - *wieke/wikke* — , gew. as mv. opgevat, pln. (*spp. Vicia*, o.a. *V. sativa*, *wilde* — , ook bek. as *wilde-ertjie*, *V. hirsuta*, fam. *Leguminosae*); Ndl. *wik/wikke* (Mnl. *wicke*), Hd. *wicke*, Eng. *vetch*, Fr. *vesce*, It. *veccia*, ou ontln. aan Lat. *vicia*, hou wsk. verb. m. Lat. *vincire*, “bind, belemmer”.

wiel: s.nw. en ww., ronde voorwerp waarop vuie beweegherb. masjienrat; stuurwiel; Ndl. *wiel* (Mnl. *wiel*), Eng. *wel*, houoert ve; m. Gr. *kuklos*, "ring, sirkel, skyf" (vgl. Eng. *cycle*), hierby ww. Ndl. *wielen* (Mnl. *wielen*), Afr. *wiel*, "draai", v. Kloe HGA 150-2.

wielewaal: voëls. (*spp. Oriolus*, fam. *Oriolidae*); Ndl. *wielewaal* (Mnl., Kil en dial. *wēdewāle*), Mhd. *witewale*, dial. *wiegelwagel*, eerste lid wsk. uit Germ. wd. wat "bos/hout" bet., maar die tweede lid onverkl., misk. kn., vgl. Eng. (*hick*)*wall*.

wieliewalie: — *wieliewaai* — , kinderspel, ook bek. as *bakkiesdraai*, waarby speelpare mekaar m. gebakte hande vashou, in d. rondte draai en daarby sing; "wieliewalie, rondomtalie", misk. verb. m. **wielewaal** (q.v.) en byg. aan *wiel* (vgl. dCo-Tei VI 48).

wier: bep. soort seeplant (*spp. Alga*, fam. *Algae* — *Thallophyta* (*Algae* en *Fungi*); Ndl. *wier* (so by Kil), hou misk. verb. m. Eng. *wire*, "draad", en m. Lat. *viere*, "vleg, vou, weef".

wierook: (offer)reukwerk; (fig.) hulde, lof; Ndl. *wierook* (Mnl. *wieroooc*), Hd. *weihrauch*, eerste lid hou verb. m. Ndl. *wijden* (Mnl. *widen*), Hd. *weihen*, Got. *weihan*, Afr. *wy* (soos in *inwy*), "heilig", misk. verb. m. Lat. *victima*, "offerdier" (vgl. Eng. *victim*), eint. "heilige reukwerk by offerande" — *wierook* m. ongedift. *i(e)* voor *r*, maar gedift. in **wy** en **wywater** (q.v.).

wiesboom: — *weesboom* (vWiel 20, 88, 113, 129, 197) — , boom/paal oor gerwe/hooi op wa getrek om vrag vas te hou; Ndl. *weesboom*, ook bek. as *hooiboom*, in NNdl. as *ponderboom* (Gron. *ponterboom*), in dial. Ndl., bv. Vl. *wieze*, "weide"), by Schue; Fri. *wizebeam* by Dijk (Mnl. *weseboom* uit *we(e)se* in WMnl. IX 2337-8; *wese/wijsche* by vdS; *wiezen*, "pratum" (d.w.s. "weiland") by Kil); Hd. *wies(e)baum/wiesenbaum*, ook bek. as *binde-/heubaum* (Ohd. en Mhd. sedert eerste helfte 13e eeu *wise*, "weiland", WFa. *wiesebōm* by Woe; Ned. *wēs(e)-/wīs-/wäsbōm* uit *wiesen*, "weiland", OFri. *wisk(e)* by tDK), eint. "hooiboom", soos nog in Ndl. en Hd. bek.

wiesewasie: — *wiesiewasie/wissegassie* — , moeilik te skei v. *vies(i)evasie*, albei dikw. i. d. mv., beuselagtigheid, kleinigheid; Ndl. *wissegasje/wissegasje*, in 17e eeu gew., dial. o.a. *wieze-wizze-wes/-waas/-wös*, Antw. *wiezewaas/-wes*, *wieze-/wissegasj/-wes*, *wissewasje/-wosje* by Cor-Ver; OFri. *wisje-wasje* by tDK naas Ndl. *viezevazen* (Mnl. *visevase/vijsvase*; by Kil *vissevase*; WVl. *viese-vase/viezeveze* by Debo; Gron. *viezelveoazn* by tLa; OFri. *fīs-fasen* by tDK; WFa. *fiksefakse* by Woe); oor herk. word alleen gegis, mntl. kn., vgl. ook Eng. *wish-wash* en *wishy-washy*.

wig I: skuins stuk materiaal om harde stowwe te splits of werktuig=dele vas te laat sit; Ndl. *weg(ge)/wig* (Mnl. en Kil *wegghe/wigghe*), Hd. *weck/wigge*; Eng. *wedge*, hou verb. m. Lat. *vomer/vomis* en Gr. *othnis*, albei "ploegskaar".

wig II: (boekw.) klein kindjie; Ndl. *wicht* (Mnl. *wicht/wecht*), Hd. *wicht*, Eng. *wight*, "lewende wese", Got. *waihts*, "ding", herk. onseker.

wiggel: voorspel, waarsê (bv. m. d. sg. wiggelroede); Ndl. *wichelen* (Mnl. *wichelen*, misk. verb. m. Mnl. *wicken*, "toor, tower", en indien wel, dan mntl. ook m. Eng. *witch*).

wikke v. wiek II.

wikkel: gou/heen en weer beweeg; inpak, toedraai; betrek in; Ndl. *wikkelen* (by Kil *wickelen/wigghele*), mntl. verb. m. Ndl. *wiggelen*, "beweeg, draai" (vgl. ww. by Kil en Ndl. *afroggelen* m. Afr. *afrokkel*), asook m. **waggel** (q.v.).

wiks: slaan; Ndl. en dial. het *wi(e)ksen*, "poets; afransel", ook *wiks/smeer geven* (Stoe NS) wat wel verb. sal hou m. Hd. *wichsen* (v. **waks** en **uitwiks** en vgl. FvWvH s.v. *gewi(e)kst*, maar hoef nie daaraan ontl. te wees nie (v. Kloe HGA 25, 27) en wel m. d. oog op Maas. *wiks* by Breu; Gron. *wikse* en *wiksen*, "skoene poets", by tLa en Mole; Vl. *wiksen* by Scheu; Antw. *wiksen* by Cor-Ver, "slaan"; Hag. *wiksen* by Tue; Hasp. *wiksen* by Rut, "gooi"; Waas *wiekxen* by Joo WI, "fop"; OFri. *wiksen/wixen* by tDK en WFa *wiksen* by Woe "afransel"; 'n groot gebied het dit vir oor=erwing en/of ontl. aangebied, v. **uitwiks**.

wil: s.nw. en ww., belang; strewe; testament; (as ww.) bereid wees; begeer, verlang, wens; Ndl. *wil* en *willen* (Mnl. *wille* en *willen*), Hd. *wille* en *wollen*, Eng. *will*, Got. *wilja* en *wiljan*, hou verb. m. Lat. *volo*, "ek wil", en Gr. *eldomai*, "ek verlang, wens"; v. ook **welkom**.

wild: b.nw. en s.nw., ongekwiek, ongetem; sonder oorleg; ru, woes; Ndl. *wild* (Mnl. *wild(e)/wilt/welt*), Hd. en Eng. *wild*, hoof. Germ.; gesubst. b.nw. as koll. v. "wilde diere, veral dié, groot en klein, waarop jag gemaak word".

(L.W. Uit d. groot aantal name v. diere en plante i. d. vorm v. 'n sk. m. **wilde**- word hier alleen dié behandel wat iets besonders inhou, want talle daarvan verskyn reeds onder d. simp., soms m. die opm. "inheemse/S.A./wilde soorte" daarby; vgl. vWiel 62 en Scho PD 15-6 en 74 e.a.).

wildbok v. wildsbok.

wildebees v. ghoë I.

wildedruiwe v. bobbejaantou.

wilde-ertjie v. wick II.

+ **wilde-esel**: vroeër toeg. op d. kwagga (q.v.) en d. sebra (q.v.), mettertyd duideliker ondersk., v. Scho PD 34-5, asook Pet A 557.

wildekalkoen: voëln. vlgs. Scho PD 55 toeg. op 'n soort *ibis*, bek. as *hadida*, deur hom geïd. as *Geronticus calvus*, soos deur Pet A 556, maar op p. 560 noem lg. dit *Ibis calva*, terwyl d. *hadida* en d. *ibis* in die alg. geïd. word as ondersk. spp. *Hagedashia* en spp. *Ibis*, albei fam. *Plataleidae*. Pet A 560 het onder *wildekalkoen* ook nog d. *bromvoël* (*Bucorax cafer*) wat Scho PD 85 alleen as *bromvoël* (*Bucorvus cafer*) ken; ben. n.a.v. uiterlike ooreenkoms tussen dié voël en 'n kalkoen, maar sowel wetensk. nomenklatuur as volksn. verwarrend.

wildekalkoentjie: 1. dim. v. *wildekalkoen* (q.v.); 2. voëln. vlgs. Scho PD 63-4 toeg. op *kalkoentjie* (q.v.), so ook by Pet A 245-6, en geïd. as *Macronyx capensis*, maar vlgs. Bur (by Scho PD 64, voetnoot 77) ook op *wildekalkoentjie* (*Alauda/Anthus capensis*).

wildekakok v. tontelbos.

wildekeur: — *wildekeurboom/keurboom* — , pln. (*Virgilia capensis*, fam. *Leguminosae*), *wildekeur* by Scho PD 74 wat meld dat dit vlgs. Thun dies. is as *keurboom*, "hoewel die Kaapse toepassing aansienlik van die Nederlandse verskil" (Scho t.a.p. 20 m. verwysing na WNT VII 2652), nie as pln. by Heuk nie.

wildepeper v. stertpeper.

wildeperd v. wilde-esel.

wildeperskes v. marappa.

wilderabas: Scho PD 94 wys op Moodie se verwarring v. *wilderabas* m. *wilderamenas*, v. *rabas* en *ramenas*, asook *keifa*.

wilderamenas: Pet A 558 gee d. regte plantk. ident. v. *wilderamenas* aan, maar haal daaronder Moodie se verkeerde toep. aan, v. *wilderabas* hierbo.

wildesering v. sering.

wildewaatilemoen v. kafferwaatilemoen en tsamma.

wildewingerd: pln. (*Cliffortia odorata*, fam. *Rosaceae*), ben. n.a.v. ooreenkoms in groeiwyse, nie te verwar nie m. *wildedruuwe* (*Rhoicissus capensis*, fam. *Vitaceae*), lg. ook bek. as *bobbejaantou*, *bimbrikos* en *bosdruuwe*, v. Mar 9, 11, 14, 90, 109, 118, Pet A 559 en Scho PD 74.

wildewortel: pln. (*Daucus carota*, fam. *Umbelliferae*), vlgs. Pet A 554 en sy plantk. segsmanne, asook die naam, 'n wilde soort, terwyl Mar 148 dit 'n Eur. soort noem; v. ook **geelwortel** en **witwortel**.

wildsbok: — (by Trig) *wildbok* (Scho TWK/NR 7, 2, p. 36) — , S.A. antilooop (fam. *Bovidae*).

wildsvleis: vleis v. 'n wildsbok (in Eng. bek. as *venison*).

wildvleis: rou vleis om wond, ook bek. as **vuilvleis** (in Eng. bek. as *proud flesh*); Ndl. *wild vlees(ch)*, IId. *wildes/faules fleisch*.

wilg: — *wilger-/wilker(boom)* — , pln. (*spp. Salix*, fam. *Salicaceae*, ook ander Afr. en Eur. soorte, hoewel die sg. *vaarlandswilg* vlgs. Mar 85, 89 juis nie 'n "wilg" (*spp. Salix*) is nie, maar *spp. Combretum*, fam. *Combretaceae*, v. **vaarlands-**.

Willie v. Kannie.

willie: versk. voëls. (*Andropadus importunus* en *Chlorocichla flaviventris*, fam. *Pycnonotidae*), kan op eien. berus (vgl. voëln. m. *jan-en-piet-*), maar ook kn. wees, vgl. Eng. *willie/willy wagtail*.

wilsand v. welsand.

wimpel: lang, smal vlaggie; Ndl. *wimpel* (Mnl. en Mhd. *wimpel/winpel*), Eng. *wimple*, eerste lid wsk. verb. m. Ndl. *winden*, Afr. **wen** III, maar herk. origins onbek.

wimper v. wenkbrou.

win v. wen I en III, asook **wind** II.

wind I: s.nw.; bewegende lug, asem, poep; (fig.) grootpraterij; Ndl. *wind* (Mnl. *wind/wint*), IId. en Eng. *wind*, Got. *winds*, hou verb. m. Lat. *ventus*, "wind", asook m. **waai** I en **weer** I.

wind II: — *win* — , "omwikkel", hou verb. m. Ndl. *winden*, v. **wen** III.

windam v. wendam.

windas v. wenas.

windbuks: 1. windgeweertjie; 2. (jong) snuiter; 3. grootprater; ss. v. **wind** I en **buks** I (q.v.).

windhond: soort slank en snel jaghond; Ndl. (Mnl. en by Kil) *windhond*, Hd. *windhund* — *wind* hou hier wsk. verb. m. volksn. v. d. *Wende*, Lat. *Venedi*, misk. m. byg. aan **wind** I (so vinnig as d. wind) — dié soort is wsk. v. d. Slaw. volke verkry.

windmakerbos: pln. (*Passerina filiformis*, fam. *Thymelaeaceae*), ook bek. as *bakbos*, *bruinganna*, *gannabas*, *fyntaaibos* en *kaalgaar*, ben. n.a.v. opvallende vlammevloed by ontbranding, Mar 90, 120.

wind-op: vgl. oor dié tipe woordvorming in Afr. Scho TWK/NR 7, 2, p. 36 en Kem WFA 162.

windskeef: effens skeef (soos bome d. d. wind verwaai); Ndl. *wind=scheef*, Frank TE 22 verwerp verb. m. **wind** I en wys op Hd. *windschief*, Ofri. *windschéf*, De. *windskiv*, almal tout. ss. waarin eerste lid berus op 'n ou wd. *wind*, "skeef" (Mnl. *winsch*, "skeef", in WMnl. IX 2650, Ofri. *windsk*, Gron. *wiends/wiensch*, WvI. *winsch*, Za. *winsch*, almal "skeef").

windtooi: visn. (*Caesio axillaris* vlg. Gil 222, 232 s.v. *windtoy* wat hy aarselend m. *wind-ei* in verb. bring; Barn 140 noem dit s.v. *windtoy* ook *C. axillaris* en noem daarby nog *C. coeruleus* m. opm. by eerste: "A delicately tinted fish which is said to derive its name from its appearance before or after strong gales", terwyl Frank TB 142, No. 16 verwys na Pet A 561 (net 'n herhaling v. Gil) en dink aan Port. herk., maar sy verwysing na vLin en Mich nie oortuigend nie en hy verkl. dan ook self: "Van die Portugese afkoms van *Wintoi* . . . is ons minder seker"; dan misk. verb. m. **tooi** I ?

wingerd: - - (lit.) *wyngaard* — , land m. wynstokke; Ndl. *wijngaard*/*wingerd* (Mnl. *wijngaert*), Hd. (veral dial.) *wingert*, Eng. *vineyard*, ss. v. *wyn* (uit Lat. *vinum*) en *gaard* (= Lat. *hortus*), v. **boord**.

wink v. **wenk**.

winkbrou v. **wenkbrou**.

winkel: verkoopplokaal; werkplek; Ndl. *winkel* (Mnl. *winkel*, "hoek; winkel"), Hd. *winkel*, hou verb. m. *wankel*, hierby **winkelhaak** (reeds by Kil en vdSch) 'n tout. ss., eint. "hoekhaak" waar *haak* ook verb. hou m. *hoek*, dus "hoek-hoek".

wins: profyt, voordeel; Ndl. *winst* (by Kil *winste*), hou verb. m. **wen** I/*win*.

winter: koue jaargety; (fig.) ouderdom; Ndl. *winter* (Mnl. *winter*), Hd. en Eng. *winter*, Got. *wintrus*, herk. onseker.

wip: s.nw. en ww., springplank; sprong; toestel om diere te vang; (as ww.) spring; aanstellerig wees; Ndl. *wip* en *wippen* (Mnl. *wip(pe)* en *wippen*, so by Kil), Hd. *wippe* en *wippen*, hou mntl. verb. m. Lat. *vibrāre*, “bewe, tril”.

wirm v. wurm.

wirwar: verwarde toestand; doolhof; Ndl. *wirwar*, klankspeling by **war** (q.v.) soos die tipe *sigsag*, *tiktak*, ens.

wis I: ww., gew. in *afwis*, “afvee(g)”; Ndl. *wiss(ch)en* (Mnl. *wis(s)cen*), Hd. *wischen*, hou verb. m. Ndl. *wis(ch)*, “strooibossie” en mntl. m. Lat. *virga*, “takkie”.

wis II: b.nw. en bw., seker, stellig; Ndl. (*ge*)*wis* (Mnl. (*ghe*)*wis/-wes*), Hd. (*ge*)*wiss*, hou verb. m. **weet** (q.v.) en m. Lat. *visus*, “gesien”.

+ **wis III:** (veroud. maar nog dial. v.) verl. tyd v. **weet** (q.v.).

wispelturig: veranderlik; Ndl. *wispelturig* (by Kil *wispel-duerigh*), eerste lid hou verb. m. Mnl. *wispelen*, “onvas beweeg”, en d. tweede wsk. m. *ongedurig* (vgl. Kil se vorm).

wissegassie v. wiesegassie.

wister: — *wisser*/(minder gew.) *vesiester* — , deurtrekkertoutjie (om geweer mee skoon te maak); Ndl. *wisser*, hou verb. m. **wis I**.

wit: b.nw., s.nw. en ww., (soos d. kleur v. sneeu; (as ww.) wit maak; Ndl. *wit* (Mnl. *wit*), Hd. *weiss*, Eng. *white*, Got. *hweits*, hoofs. verw. in Germ., Slaw. en Ved. tale; gesubst. adj. in *wit*, “doel, mikpunt”, origins in talle name v. diere en plante (vgl. opm. by **wild**).

witaas: visn. (*spp. Engraulis*, fam. *Engraulidae*), vissie as aas gebr., v. Pet A 551 en **rooi-aas**.

witaasvoël v. vaalaasvoël.

witblits: st. brandewyn (m. d. kleur v. water) v. druiwe en ander vrugte gestook, v. **blits**, asook **mampoer**.

witboom: — *witteboom* — , ook bek. as **silverboom** (q.v.), Mar 74, 90 en 102, Pet A 443–4 en 563–4, Scho PD 19, 73.

witbos: — *witboshout* — , pln. (*Maerua caffra* = *M. triphylla*, fam. *Capparidaceae*), ook bek. as *without*, Mar 90, 107, Scho PD 91.

witbossie: 1. dim. v. **witbos**; 2. pln. (*Pteronia pallens*, fam. *Compositae*), Mar 90, 132.

wit-els v. **els II**.

witgatboom: pln. (*Capparis/Boscia albitrunca*, fam. *Capparidaceae*), reeds by Bur gedok. (Scho PD 92 (vgl. Pet A 440, 563), ook bek. as *witstam*, Mar 74, 90 en 107, Pal-Pit 223-5 — tweede lid hou verb. m. Afr. *gat/gaat II*, “koffie” (v. *witgatboomwortels*) en verderop wsk. m. dial. Afr. *gabbat II*, *ghabba III* en *ghawwa-*, almal o.a. “(flou) koffie”, mntl. ontl. aan of verb. m. Hott. *kaa*, *kchaa*, *t'kchaa*, nog in Kor. as $\chi\bar{a}$ of $k\chi\bar{a}$ en in Na. as \bar{a} , “drink” (v. Nien HOTT s.v. *drink II*), vroeër ong. “witdrink=boom”, dan “witkoffieboom”.

without: vlgs. Mar 107 is *without* dies. as *witboshout* (v. **witbos**), maar daarnaas ook *without* (*Ilex mitis*, fam. *Aquifoliaceae*) wat ooreenstem m. Scho PD 91 se ondersk. tussen *without* en *witboshout*, behalwe dat Mar e.g. ook nog ken as *waterhout*.

witkaffer: albino, ook bek. as **witskepsel** (q.v.).

witkraai: voëln. (*Neophron percnopterus*), onjuiste ben., want dit is 'n soort aasvoël, maar juiste en lett. vert. v. Na., v. Scho PD 55 en Nien HOTT s.v. *witkraai I*.

witmargriet v. **bietou**.

witmens: blanke, by Trig *witte menschen* (1Ro T DLT 269); blb. nie in Ndl. bek. nie, vgl. ook **skepsel**; ook Na. het *!uri-khoi-b*, “witmens” (Nien HOTT s.v. *wit IV*).

witmier: onjuiste ben., ook in S.A. Eng. *white ant* (Pet A 551), want hy is nie 'n “mier” nie maar 'n **termiet** (q.v.).

witogie: voëln. (*Zosterops capensis*), reeds by IVa, v. Scho PD 62; Pet A 188, 564 se *karre-oogie* laat vermoed dat dit, soos *witkraai*, mntl. 'n lett. vert. uit Hott. of Na. is, as *karre-* misk. 'n poging was om Na. *!uri*, “wit”, weer te gee (v. Nien HOTT s.v. *wit IV*); v. ook **karieogie**, **kneutjie**, **glasogie**.

+ **witoog:** visn., nie nader geïd. nie, maar eerste helfte 18e eeu nog bek., v. Scho PD 37 en Frank TB 129, in hierdie geval wsk. nie na Hott. vb. nie (vgl. *witkraai* en *witogie*); Ndl. ken *witoog* blb. alleen as “tor; kriek en vlinder”.

witseerkeel: volksn. v. difterie (vgl. Pet A 564); blb. nie in Ndl. bek. nie.

witskepsel: ook bek. as *witkaffer*, ben. v. albino, vgl. skepsel en witmens.

witstam v. witgatboom.

witsteenbras v. varkbek.

witteboom v. witboom.

wittebroodsdae: vakansie v. d. huwelikspaar na die bruilof; Ndl. *wittebroodsdae*]/-weken, vlg. Stoe NS sedert Kil: “*wittebrood* (van tarwebloem gebakken, in teenstelling van *zwart brood*, rogebrood) . . . iets lekkers, iets heerliks”.

witvis: ben. v. versk. soorte vis: 1. d. soetwatervis *Barbus capensis*, reeds by Wik gedok. (Scho PD 54, Pet A 564) en: 2. d. seevis *Dentex filorus*]/*Cheimerus nufar*, fam. *Sparidae*; Ndl. *witvis*(ch) sluit ook versk. soorte in waarvan sommige verw. skyn te wees aan *Barbus capensis*.

witvisvanger: voëln. (*Cuncuma vocifer*, fam. *Falconidae*), ’n soort searend reeds aan lVa bek. (Scho PD 56).

witvoetjie: gew. gevolg d. ww. *soek*, in iemand se guns probeer kom; Ndl. gew. *een wit voetje hebben bij iemand* (Stoe NS), sedert 16e eeu bek. n.a.v. feit dat perde m. wit pote tolvry was.

witwater: *wit* (vroeër ook) helder, blink, nie-troebel/troewel, so wsk. indertyd bedoel by naamgewing a. d. Witwatersrand.

witwortel: groentes. (*spp. Pastinaca*, fam. *Umbelliferae*) ter ondersk. teenoor *geelwortel* (*Daucus carota*, fam. *Umbelliferae*), v. ook *wildewortel*, *pastinaak*.

witysterhout: pln. (*Cyclostemon argutus*, fam. *Euphorbiaceae*), ook bek. as *basterysterhout*, Mar 42, 114, vgl. ook *swartysterhout*; vgl. egter ook Scho PD 18 No. 21 en 91–2 m. dies. ident. as Pet A 564, maar anders as hier, hoewel Mar 113 *witysterhout* ook (soos Pet en Scho) as *Toddalis lanceolata*, fam. *Rutaceae*, ken; v. ook *ysterhout*.

wlaps: s.nw. en uitr., misstap — is *blaps* ’n ww. daarvan? vgl. Eng. *blab*, “onbedagsaam praat, geheime verklap” ook as s.nw. gebr., seker verb. m. Afr. *blaps*, “flater”.

wlerts: uitr. (i.v.m. iets wat breek of raas), wsk. kn en geen verb. m. **blerts**, “vuil spatsel; met vuiligheid bespat” nie, misk. wel m. **flerts**.

wodka: bep. Rus. st. drank (vgl. brandewyn, mampoer, witblits); Ndl. *vodka/wodka*, Eng. *vodka/vodki/vodky/votky*, uit Rus. *vodá*, “water”.

woed: raas, te kere gaan; verwoestend voortgaan; Ndl. *woeden* (Mnl. *woeden*), Hd. *wüten*, hou wsk. enersyds verb. m. naam v. Germ. god Wodan (wu. Woensdag) en andersyds m. Lat. *vātes*, “(ekstatiese) siener/profeet”.

woede: boosheid, raserny; verwoesting; Ndl. *woede* (Mnl. *woet*, by Kil *woed/woede*), Eng. (veroud.) *wood*, “mal, rasend”, v. verder **woed**.

woeker: s.nw. en ww., onbillike wins; (as ww.) voordeel trek uit; vinnig groei (bv. onkruid); Ndl. *woeker* (Mnl. *woeker*), Hd. *wucher*, Got. *wokrs*, “rente; wins”, hierby ww. Ndl. *woekeren*, Hd. *wuchern*, wat ook verb. hou m. *wuchs*, “groeikrag, wasdom”; herk. hoërop onseker.

woel: besig wees, kragte inspan; aanval, opdons; om iets draai; Ndl. *woelen* (Mnl. *woelen*), Hd. *wühlen*, hoof. Germ. en herk. hoërop onseker.

woeps: uitr. (i.v.m. geluid v. iets wat val), wsk. kn.

woerts: uitr. (i.v.m. vinnige beweging), wsk. kn.

woer-woer: s.nw. en ww., gonsende kinderspeelding, kn., hieruit (fig.) manteldraaier; (as ww.) ’n gonsende beweging maak — hou dit misk. verb. m. d. eerste lid v. Ndl. *woerhaan*, waarvan herk. enigsin onseker is?

woes: onbewoon; onbeskaaf; losbandig; Ndl. *woest* (Mnl. *woest(e)*, by Kil *woest/wuest*), Hd. *wüst*, hou blb. verb. m. Lat. *vastus*, “leeg, onbewoon, woestynagtig”; hierby **woesteny** en **woestyn**.

wol: vag v. sommige diere; weefsel v. dierevag; Ndl. *wol* (Mnl. *wolle/wulle*), Hd. *wolle*, Eng. *wool*, hou verb. m. Lat. *lana*, Gr. *lénos* (Dor. *lanos*), “wol”, asook m. Lat. *vellus*, “afgeskeerde vag/vlies”.

wolf: bep. roofdier (*Canis lupus*, fam. *Canidae*), die S.A. sg. wolf is ’n hiëna (*Hyaena striata* en *Crocota crocuta*, fam. *Hyaenidae*), vgl. Scho PD 12; Ndl. *wolf* (Mnl. *wolf/wulf*), Hd. en Eng. *wolf*, Got. *wulfs*, hou verb. m. Lat. *lupus*, Gr. *lukos*, “wolf”; vRieb se *wolff* (27.1.1653) ’n hiëna.

wolfram: bep. “element” (Simbool W); Hd. *wolfram*, Eng. *wolfram* (gew. *tungsten* genoem), Ndl. *wolfra(am)*, herk. onseker, maar NED doen a. d. hand *wolf* + Hd. *rahm*, “room; metaalskuim”.

wolhaarpraatjies: kletspraatjies, mntl. bedoel as 'n mengelmoes (bv. wol (v. skape) en (bok)haar (v. bokke).

wolk: sigbare massa verdampde water i. d. lug; Ndl. *wolk* (Mnl. *wolken(e)/wolke*), Hd. *wolke*, veroud. Eng. *welkin*, hou verb. m. **welk** II, maar herk. onseker.

Woltoon: spotnaam v. Kapenaar, vgl. o.a. **Blikoor**, **Vaalpens**.

wolweboontjie v. **wolwegif**.

wolwe-ent(-dak): staandak op huis sonder gewels; hou verb. m. Ndl. *gewelf* en *verwulfsel* (Mnl. *ghewulft* en *verwelfsel*, soos by Kil) en m. *wulf* (reeds by Wins in 1681) en dial. *wolvedak/wolfseinde/wolfdak-end* (Boek ZV), verw. aan Lat. *culcita*, "kussing", en Gr. *kolpos*, "baai; boesem; vou"; v. ook **verwulf** en **welf/welwe**.

wolwegif: 1. volksn. v. strignien; 2. pln. v. versk. plante (*Acokanthera venenata*, fam. *Apocynaceae* — soos by Mar 31 en Pet A 565, aan albei ook bek. as *gifboom*; verder ook *Toxicodendron capense* = *Hyaenanche globosa*, fam. *Euphorbiaceae* — soos by Mar 32, Pet A 565 en Scho PD 67, wat op p. 87 *wolwegifboontjie* nie as pln. behandel nie, maar as ben. v. die vrug v. d. *wolwegif*(struik), deur Mar 32 *wolveboontjie* genoem; v. verder Mar 90, 115 en 125.

wolwehuis: gew. hok v. klippe m. lokval, valdeur, ens. om *wolwe* (d.w.s. *hiënas*, v. **wolf**) te vang, by Lic gedok. (Scho TWK/NR 7, 2, p. 36 en Pet A 565).

wolwekos v. **skilpadblom**.

wond: s.nw. en ww., besering; leed; beseer, kwes; (fig.) kwets; Ndl. *wond/wonde* (Mnl. *wonde*), Hd. *wunde*, Eng. *wound*; hierby ww. Ndl. *wonden* (Mnl. *wonden*), Hd. *wunden*, Eng. (*to*) *wound*, verw. hoërop onseker, hoof. Germ.

wonder: s.nw. en ww., buitengew. gebeurtenis/pers./ding; (as ww.) nuuskierig wees; oorweeg, peins; Ndl. *wonder* (Mnl. *wonder*), Hd. *wunder*, Eng. *wonder*, as nie-refl. ww. i. Afr. (vgl. Ndl. refl. *zich verwonderen* en d. onpers. ww. *het wonderd mij*) gew. as Angme. beskou, maar sem. en sint. aansl. by Ndl. dial. *wonder hebben/weten*, ens., v. ook **wonderboom**.

wonderboom: pln. v. versk. plante (*Ficus cordata* (Karoo); *F. salici-folia* (Tvl.), veral *F. salicifolia* (*pretoriae*) en origens Tvl. *Boscia rehmanniana*, fam. *Moraceae*), Mar 90, 102; Ndl. *wonderboom* v. *spp. Ricinis* en *spp. Datura*, v. verder **wonder** as s.nw. en **boom** I.

wonderessens: sg. panasee; reeds *wonderessensie* by Duminy end 18e eeu (Scho TWK/NR 7, 2, p. 36), daarnaas ww. *wonderliksens*, v. *liksens/lisensie*.

+ **wonderkroonessens:** vlg. vWiel 210 'n ouer ben. v. **wonderessens/wonderliksens** (q.v.).

woon: bly, verblyf hê; Ndl. *wonen* (Mnl. *wonen*), Hd. *wohnen*, hou verb. m. *gewoon/gewoond*, **wen** II en **wens** en mntl. m. Lat. *venus*, "aantreklikheid, bevalligheid, lieflikheid", v. Kloe HGA 74, 94 en 99.

woonstel v. **flat**.

woord: betekenisdraende klankeenheid (gesê of geskryf) wat soms dies. as morfeem is; Ndl. *woord* (Mnl. *woort*), Hd. *wort*, Eng. *word*, Got. *waurd*, hou verb. m. Lat. *verbum* en Gr. (*h*)*rêma*, "woord".

word: ontstaan; oorgaan; Ndl. *worden* (Mnl. *warden/we(e)rden/worden*), Hd. *werden*, hou verb. m. Lat. *vertere*, "draai", v. **wors**.

wors: derm m. gemaalde vleis; Ndl. *worst* (Mnl. *worst*), Hd. *wurst*, hou mntl., net soos **word**, verb. m. Lat. *vertere*, "draai", v. ook **hanswors**, en oor idiom. uitdr.: "wors in 'n hondestal soek" Scho TWK 14, 1, p. 37-8; v. **word**.

worshond v. **dachshond/dashond**.

worstel: stoei, stry, veg; Ndl. *worstelen* (Mnl. *wer-/worstelen*), Eng. *wrestle*, misk. verb. m. Lat. *urvum*, ong. "ploegstert" (d.w.s. wat d. ploëer moet vashou); v. **wring**, **wurg**.

wortel: s.nw. en ww., voedingsorgaan v. plant in grond; eetbare plant; uitgv. v. 'n wd.; bep. wisk. getal; (as ww.) indring (in grond), vasheg aan/ontw. uit (voedingsbodem); Ndl. *wortel* (Mnl. *wer-/wortel(e)*, by Kil *wortel*), Hd. *wurzel*, Got. *waurts*, nog in eerste lid v. Eng. *orchard* (vgl. Afr. **boord**), hou verb. m. Lat. *radix* en Gr. (*h*)*riza*, "wortel".

+ **wortelnisi:** by vRieb (13.11.1652) v. **kanna** 1.

wou: verl. tyd v. **wil** (q.v.).

woud: groot bos bome; Ndl. *woud* (Mnl. *wout*), Hd. *wald*, Eng. *wold*, herk. hoërop omstrede.

wraak I: s.nw., vergelding; Ndl. *wraak* (Mnl. *wrake*), Hd. *rache*, hou verb. m. veroud. Eng. *wreak*, maar verb. m. *wrath* en *wroth* word betwyfel, v. ook **wraak** II, **wreed** en **wreek**, asook **wrok**.

wraak II: ww., afkeur, beswaar maak teen, verwerp; Ndl. *wraken* (Mnl. *wraken*, "afkeur") hou verb. m. **wreek** (q.v.), misk. ook m. **wrak**.

wraggies: — *wragtig/wragtag/wrintig/wrintlik* — , almal eufem./gekamoeffleerde vorme v. Afr. *waaragtig*/Ndl. *waarachtig*, so reeds in Ndl. en dial., bv. *woarentig* en *vrachtig* by Mole; *warentig/verentig* by Boek ZV; *wrachtich* by Dijk; *vrachteg* by tLa, sommige reeds by Bredero, v. Nau p. 15 en 23g.

wrak: res v. 'n verongelukte vaar- of voertuig; (fig.) afgetakelde liggaam; Ndl. *wrak* (Mnl. *wrak*, by Kil *wracke*, by vRieb dikw. *wrack/vracq*, wat met *vr/wr* verder as Afr. gaan, v. **vrank**), herk. onseker, maar misk. kan daar gedink word aan **wraak** II in sin dat 'n wrak iets is "wat verwerp" is; met Lat. *frangere*, "breek", het dit blb. geen verb. nie.

wrang v. **vrank**, ook **wring**, **wrong**, **wrongel**.

wreed: barbaars; onmenslik, sonder genade of gevoel; Ndl. *wreed* (Mnl. *wreet*), Eng. *wroth*, hou mntl. verb. m. Eng. *writhe*, v. ook **wraak** I.

wreef: voetboog; Nnl. *wreef* (by Kil nog *wrijf*), hou misk. verb. m. Eng. *wrist* en *wry* en selfs m. Lat. *rixa*, "twis", en Gr. (*h*)*roikos*, "geboë, krom".

wreek: ww., (kwaad) vergeld; Ndl. *wreken* (Mnl. *wreken*), Hd. *rächen*, Eng. (*to*) *wreak*, Got. *wrikan*, "vervolg", hou verb. m. **wraak** I en II, m. Eng. *wrack* en Lat. *urgēre*, "aandring, aandryf"; v. **wreed**, **wrak**.

wrewel: gegriefdheid, haatdraendheid, wrok; Ndl. *wrevel* (Mnl. *wrevel*, by Kil *frevel/wrevel*, by vdSch *wrevel*), Hd. *frevel*, hou verb. m. Ohd. *fravali* naas *frabald*, "vermetel" (oor *fra-* vgl. **ver-** I, terwyl Hd. *übel*, Ndl. *euvel*, Afr. *euwel*, Eng. *evil* enersyds en Hd. *bald*, Ndl./Afr. *boud* en Eng. *bold* andersyds blb. deureengeloop het).

wriemel: krioel, wemel; Ndl. *wriemelen* (Mnl. *wriemelen*, by Kil *wremelen*), herk. onseker.

wring: druk, draai; knel; Ndl. *wringen* (Mnl. *wringhen*), Hd. *ringen*, Eng. *wring*, hou verb. m. **wrang** (v. **vrank**), **wrong**, "haarvlegsels", en **wrongel**, "gestremde melk", en m. Eng. *wrangle* en *wrong*; v. **worstel**, **wurg**.

wrintig/wrintlik v. **wraggies**.

wroeging: berou, gewetenskwellling; Ndl. *wroeging*, afl. v. d. ww. *wroegen* (Mnl. *wroe-/wroughen*), Hd. *rügen*, Got. *wrohjan*, "aan=klac", en *wrohs*, "aanklag", hoof. Germ., verw. hoërop veral in Slaw. tale.

wrok: s.nw. en ww., opgekropte haat; (as ww.) verbitterd wees; Ndl. *wrok* (by Kil *wrock*, d. hom as "Holl." bestempel), wsk. verb. m. **wreek** (q.v.).

wrong en **wrongel** v. **wring**.

wrywing v. **vryf/vrywe**.

wuf: b.nw. en bw., ligsinnig, veranderlik; Ndl. *wuft* (by Kil *wift*, "lig(sinnig), onnadenkend", in Mnl. *wijft*, "ongestadig"), hou verb. m. **wuif**.

wuif: — *wuiwe* — , (gew. m. d. hand) waai; Ndl. *wuiven* (na Kil), herk. onseker, misk. verb. m. **weifel** — is verb. m. Eng. ww. *wave* uitgesluit? vgl. ook **wuf**.

+ **wulle:** — *wullie* — , ons; by vRieb *wijlieden*, v. Scho TO 92.

wulp: voëln. (*Numenius aquata*, fam. *Scolopacidae*), by vRieb: "twee wulpen"; Ndl. *wulp* (nie by Kil nie, hoewel in Mnl. *wulp*); dial. Eng. en Sko. *whaup*, hou misk. verb. m. **welp** (q.v.) n.a.v. bet. "skreeu".

wulps: dartel, ligsinnig, speels; Ndl. *wulps(ch)* (Mnl. *wulpsch*, by Kil *wulps*), hou soos **wulp** wsk. ook verb. m. **welp**.

wurg: die keel toedruk; swaar sluk; swaar kry; Ndl. *worgen/wurgen* (Mnl. *worghen/wurghen*), Hd. *würgen*, hou misk. verb. m. **worstel** en **wring**, v. ook Kloe HGA 123-4; hierby kompo. soos **wurg=knoop**, "knoop om verwurging te voorkom", **wurgpatat(ta)** en **wurgpeer**, n.a.v. die feit dat albei "droog" is en afgewurg moet word, en **wurgsiekte**, "asemhalingskwale" (bv. kroep en witseer=keel), lg. by Pet A 567.

wurm: — *wirm* (Kloe HGA 156) — , s.nw. en ww., helmint; maaier; ruspe(r), (as ww.) kriel, kronkel; Ndl. *worm/wurm* (Mnl. *worm/wurm*), Hd. *wurm*, Eng. *worm*, Got. *waurms*, "slang; wurm", hou verb. m. Lat. *vermis* (wu. It. *verme*, Fr. *ver*), Gr. (*h)romos*, "houtwurm", v. Kloe HGA 123-4; vgl. Eng. *vermin*.

wy: heilig, inseën; bestee/oorgee aan; Ndl. *wijden* (Mnl. *wīden* naas *wīen*), Hd. *weihen*, Got. *weihan*, die meeste m. gedift. *i(e)* teenoor ongedift. in *wierook* voor *r*, vgl. Hd. *weihrauch*, hou verb. m. **wierook**, maar verb. m. Lat. *victima* (vgl. Eng. *victim*), "offerande; offerdier", word betwyfel.

Wyandotte: bek. hoenderras, ben. n.a.v. naam v. 'n N.-Am. groep Rooihuide wie se taal ook so genoem word.

wyd: breed, ruim, uitgestrek; Ndl. *wijd* (Mnl. *wijt*), Hd. *weit*, Eng. *wide*, hoofs. Germ. en herk. hoërop onseker.

wyf: (geringskattend) vroumens; Ndl. (geringskattend) *wijf* (Mnl. *wijf*, "vrou"), Hd. *weib*, "(huis)vrou; wyf", Eng. *wife*, "eggenote" (nog in *woman* uit *wifman(n)/wifmon(n)*, "vroumens"), herk. hoërop omstrede.

wyk I: s.nw., afdeling, buurt, gebied, streek; Ndl. *wijk* (Mnl. *wijc*), Hd. *weich(bild)*, Got. *weihs*, "dorp", hou verb. m. Lat. *vicus*, "dorp, woonplek, wyk".

wyk II: s.nw. (bv. in verbg.: *die wyk neem*), "vlug", en ww., "swig; verdwyn; vlug"; Ndl. *wijk* (Mnl. *wike*); hierby ww. Ndl. *wijken* (Mnl. *wiken*), Hd. *weichen*, Oeng. *wican*, "wyk, padgee", hou wsk. verb. m. Lat. *vicis*, "wisseling", en Gr. *eikein*, "wyk", Skt. *vijati*, "hy tril", mntl. m. Skt. *vinākti*, "hy sif".

wyl I: — *wyle* — , s.nw., oomblik; Ndl. *wijl/wijle* (Mnl. *wīle*, "tydsduur"), Hd. *weile*, Eng. *while*, Got. *hweila*; hierby ww. Ndl. (*ver*)*wijlen*, Hd. *weilen*, Got. *hweilan*, "talm", hou verb. m. Lat. *quies*, "rus, vrede", en (*tran*)*quillus* (vgl. Eng. *tranquil*), "rustig".

wyl II: voegw., omdat; onderwyl/terwyl; Ndl. *wijl* (Mnl. *d(i)e wīle dat*, d.w.s. "die tyd dat"), ontst. uit **wyl I**, vgl. Eng. *while*.

+ **wyl III:** s.nw., sluier; Ndl. *wijl/wijle* (Mnl. *wīle*, gew. "nonne-sluier"), hou verb. m. Lat. *velum*, "kleed; sluier" (wu Fr. *voile*, Eng. *veil*), kan in Afr. nuwe lewe gekry het deur Eng. *veil*, maar hoef nie daaraan ontl. te wees nie, vgl. vWiel 106 et passim bruidsweltjie.

wyle I: b.nw., oorlede; Ndl. *wijlen* (Mnl. *wīlen*, "vroeër"), Hd. *weiland* (Mhd. *wīlen*, "vroeër").

wyle II v. wyl I.

wyn: gegiste (st.) drank uit druiwe, ander vrugte en plante; Ndl. *wijn* (Mnl. *wijn*), Hd. *wein*, Eng. *wine*, Got. *wein*, ou ontl. aan Lat. *vinum* (wu. Fr. *vin*), Gr. *oinos*, "wyn".

wynbessie: pln. (*spp. Doyyalis*, fam. *Flacourtiaceae*), Mar 89, 92 en 119 en Pet A 553, ook bek. as *suurbessie*, ben. n.a.v. voorkoms en smaak.

wyngaard v. wingerd.

wynruit: pln. (*spp. Ruta*, veral *Ruta graveolens*, fam. *Rutaceae*); Ndl. *wijnruit* (Mnl. *wijnrute*, by Kil en vdSch *wijnruyte*), Hd. *weinraute*, ss. v. **wyn** (q.v.) en Ndl. *ruit* (Mnl. *rüte*), Hd. *raute*, Fr. *rue* (wu. Eng. *rue*), uit Lat. *ruta*, Gr. (*h*)*ruté*, vroeër o.a. as spesery en geneesmiddel (vanweë sy bitterheid m. wyn gemeng?) gebr., misk. verb. m. Eng. *rumex*, “suring”.

wynvlieg: 1. muggie-/vliegs. wat deur wyngneur aangetrek word en om wynvate rondvlieg; 2. dronklap, wynsuiper; blb. nie in Ndl. bek. nie.

wys I: b.nw., kundig, verstandig; (ook) kwaai; Ndl. *wijs* (Mnl. *wijs*, in bet. “kwaai” blb. alleen dial.), Hd. *weise*, Eng. *wise*, hou verb. m. ww. **weet** (q.v.).

wys II: — *wyse* —, s.nw., manier; (gram.) modus; Ndl. *wijs/wijze* (Mnl. *wise/wijs*), Hd. *weise*, Eng. *wise*, hou verb. m. **wys I** en **weet**, asook m. Gr. *eidōs*, “soort; voorkoms”; hierby ook Afr. *wysie*, “deuntjie, melodie”.

wys III: ww., (met d. vinger) aandui, toon; Ndl. *wijzen* (Mnl. *wisen*), Hd. *weisen*, vgl. Eng. (*to*) *wit* (= *te wete*), hou verb. m. **weet** en **wys I** en **II**.

wysbrame/wysbrou(e) v. **wenkbrou**.

wyse v. **wys II**.

wyser: 1. iemand wat iets aanwys; 2. *wyser* m. ww. *wyster*, (gew.) toestel wat iets aandui, albei afl. v. **wys III**, epent. *-t-* soos by *paster*, *waster*, *yster* tussen *s* en 'n vlg. *r*.

wyt: beskuldig, te(n) laste lê; Ndl. *wijten* (Mnl. *witen*, ook *verwiten*, by Kil *verwijten*), Hd. *verweisen* (Mhd. *verwizen*), hou verb. m. **weet** en **wys III**, ouer bet. blb. “die aandag vestig op, aanwys; beskuldig”; v. ook **verwittig**.

wywater: reinigende water (veral by R.K. erediens); v. **wy** en **water**, dift., al dan nie, by *wierook* en *wy(water)*; Ndl. *wijwater*.

X

xantippe: kyfagtige vrou; Ndl. *xantippe*, Eng. *xant(h)ippe*, na d. naam v. Sokrates se (beweerde) rusiemakerige vrou Xanthippe; v. ook **santip**.

X-as: d. horisontale as v. d. absisse in 'n Cartesiaanse stelsel v. vlakkoördinate; Ndl. *X-as*, Eng. *X-axis*.